

Міністерство освіти і науки України
Таврійський національний університет
імені В.І. Вернадського

Кафедра фінансів та обліку

На правах рукопису

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА
ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Студентка Чеченева Марина Олегівна
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Навчально-науковий інститут
економіки, управління та
природокористування
Науковий керівник: Клименко Оксана
Миколаївна, к.н.держ. упр., доцент
Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка:
ECTS

КИЇВ – 2023

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**

Навчально-науковий інститут управління, економіки та природокористування
Кафедра «Фінанси та облік»
Освітній ступінь магістр
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
фінансів та обліку

Доц. Путінцев А.В.

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ

Чеченєва Марина Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: **«Управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємств»**

Науковий керівник роботи к.н.держ.упр., доц. Клименко О.М.

Затверджена наказом № _____ ректора ТНУ від _____

2. Строк подання студентом роботи 15.11.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: офіційні публікації і матеріали Державної служби статистики України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені проблемам управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємств, а також статистичні дані, що відображають господарську і фінансову діяльність ТОВ «ВБК СТАНДАРТ» за 2018-2022 роки.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) теоретичні основи управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства, аналіз фінансової стійкості та платоспроможності досліджуваного підприємства, шляхи підвищення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу таблиці, рисунки

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	к.держ.упр., доц. Клименко О.М.		15.09.2023
Розділ 2	к.держ.упр., доц. Клименко О.М.		02.10.2023
Розділ 3	к.держ.упр., доц. Клименко О.М.		23.10.2023
Вступ	к.держ.упр., доц. Клименко О.М.		30.10.2023
Висновки	к.держ.упр., доц. Клименко О.М.		06.11.2023

7. Дата видачі завдання 30.05.2023**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1. Складання та затвердження плану керівником	30.05.23 – 15.09.23	
2. Написання 1-го розділу	15.09.23 – 02.10.23	
3. Написання 2-го розділу	02.10.23 – 23.10.23	
4. Написання 3-го розділу	23.10.23 – 30.10.23	
5. Написання вступу та висновків	30.10.23 – 06.11.23	
6. Подання роботи на кафедру	15.11.2023	
7. Проходження попереднього захисту роботи	17. 11.2023	

Магістрант

_____ (підпис)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Чеченсва М.О.

(прізвище та ініціали)

Клименко О.М.

АНОТАЦІЯ

Чеченева М. О. "Управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства".

В магістерській роботі досліджено теоретичні основи, стратегії та інструменти управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства, зокрема ТОВ «ВБК СТАНДАРТ». Головною метою магістерської роботи був пошук нових методів управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства, а також економічне обґрунтування запропонованих методів. Для фінансової діагностики використано наступний перелік показників: ліквідності, фінансової стійкості, оборотності, рентабельності, платоспроможності.

За результатами проведеного аналізу виявлено основні причини, що негативно впливають на фінансову стійкість та платоспроможність підприємств, зокрема ТОВ «ВБК СТАНДАРТ» та запропоновано рішення, спрямовані на їх усунення та підвищення фінансової стійкості підприємств.

Ключові слова: фінансова стійкість, платоспроможність, управління фінансовою стійкістю і платоспроможністю, ліквідність.

SUMMARY

Checheneva M. O. "Management of financial stability and solvency of the enterprise".

The master's thesis investigates the theoretical foundations, strategies and tools for managing the financial stability and solvency of an enterprise, in particular, LLC «VBK STANDARD». The main purpose of the master's thesis was to find new methods of managing the financial stability and solvency of the enterprise, as well as the economic justification of the proposed methods. For financial diagnostics, the following list of indicators was used: liquidity, financial stability, turnover, profitability, solvency.

Based on the results of the analysis, the main reasons that negatively affect the financial stability and solvency of enterprises, in particular LLC "VBK STANDARD", are identified and solutions aimed at eliminating them and increasing the financial stability of enterprises are proposed.

Keywords: financial stability, solvency, management of financial stability and solvency, liquidity.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Сутність фінансової стійкості підприємства	8
1.2 Умови забезпечення платоспроможності підприємства	17
1.3 Управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства	33
Висновки до розділу 1	40
Розділ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»	42
2.1 Аналіз фінансових показників діяльності підприємств галузі спеціалізованої оптової торгівлі	42
2.2 Оцінка платоспроможності ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»	50
2.3 Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»	62
Висновки до розділу 2	73
Розділ 3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	76
3.1 Основні напрямки підвищення фінансової стійкості ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»	76
3.2 Шляхи підвищення платоспроможності підприємств	86
3.3 Удосконалення підходів до оцінки фінансової стійкості підприємств ...	95
Висновки до розділу 3	105
ВИСНОВКИ	107
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	111
ДОДАТКИ	120

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансова стійкість забезпечує довгострокову, стабільну платоспроможність. Вона базується на збалансованості активів, пасивів, доходів і витрат, а також грошових потоків. Фінансова стійкість полягає у можливості суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігаючи рівновагу між своїми активами і пасивами в змінному зовнішньому та внутрішньому середовищі, забезпечуючи при цьому постійну платоспроможність та привабливість для інвесторів при прийнятному рівні ризику. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності є необхідною передумовою для сталого розвитку підприємств.

На сьогоднішній день підприємства стикаються з серйозними труднощами у забезпеченні фінансової стійкості та платоспроможності, які в основному виникають через неадекватне та неефективне управління структурою свого капіталу та активами. Дедалі важливішим стає дослідження причин, що призводять до порушення фінансової стійкості, з метою виявлення можливостей для її попередження та розроблення комплексу заходів для ефективного управління цими аспектами.

Аналіз останніх наукових досліджень. Теоретико-методологічні та практичні аспекти управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства розглядаються в роботах західних вчених: К. Друрі, Дж. Касті, Б. Коласа, К. Хеддервіка, Л. Хенсі та вітчизняних науковців: О. Амоші, Брюховецької, І. Булеєва, В. Гейця, М. Кизима, Г. Козаченко, Л. Костирко, В. Кульбіді, Р. Лепи, Л. Мельника, В. Рудики, Г. Савіної, А. Ткаченко, О. Тридіда, Ю. Цал-Цалко.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є поглиблення теоретичних і методичних положень управління фінансовою

стійкістю та платоспроможністю підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо їх підвищення.

Завданнями магістерської роботи є:

- дослідити сутність фінансової стійкості підприємства;
- виявити умови забезпечення платоспроможності підприємства;
- розглянути сутність та необхідність управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства;
- проаналізувати фінансові показники діяльності підприємств галузі спеціалізованої оптової торгівлі;
- дослідити фінансовий стан та показники платоспроможності і фінансової стійкості ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»;
- запропонувати основні напрямки підвищення фінансової стійкості ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»;
- запропонувати шляхи підвищення платоспроможності підприємств;
- удосконалити підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств.

Об'єктом дослідження є процеси управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та науково-практичні аспекти управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємств у сучасних умовах господарювання.

Методи дослідження. Методологію досліджень в магістерській роботі склало застосування комплексу філософських, загальнонаукових і економіко-математичних методів, технічних засобів і розрахунків. До основних методів аналізу, що використовуються в магістерській роботі, відносяться внутрішній та зовнішній аналіз системи показників, які відображають фінансовий стан підприємства та його динаміку. Також проводився структурно-логічний та динамічний аналіз показників підприємства. Застосовувались прийоми

статистичних методів, а саме: порівняння - для зіставлення фактичних даних звітного та попередніх років; методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції.

Інформаційну базу дослідження склали офіційні публікації і матеріали Державної служби статистики України, наукові розробки вітчизняних і зарубіжних науковців, а також отримані факти і статистичні дані, що відображають господарську і фінансову діяльність підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні проблем управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства та обґрунтуванні напрямів їх підвищення.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження корисно використати в діяльності підприємств, фінансистам в їх повсякденній аналітичній роботі та прийнятті управлінських рішень з метою підвищення фінансової стійкості та платоспроможності підприємств.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення та результати магістерської роботи доповідались на міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні аспекти та практичні проблеми управління, економіки та природокористування в Україні» (Таврійський національний університет імені В.І.Вернадського, м. Київ, 2-3 листопада 2023 р.), тези доповіді: «Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємств».

Структура роботи. Поставлені мета та завдання зумовили структуру магістерської роботи, яка складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 129 сторінок. Основний зміст дослідження викладено на 103 сторінках з посиланням на 89 літературних джерела. В роботі наведено 11 рисунків та 23 таблиці, 4 додатків на 8 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансової стійкості підприємства

Умови ринкової економіки вимагають від підприємств самостійного планування, контролю та аналізу своєї діяльності. Серед найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства виділяються платоспроможність та фінансова стійкість. Позитивні показники фінансової стійкості є основою для нормального функціонування підприємства і поступового зростання його економічного потенціалу. Управління фінансовою стійкістю вважається одним із ключових аспектів фінансового менеджменту на підприємстві і необхідною умовою для стабільного розвитку підприємства.

Аналіз літературних джерел, що розглядають питання аналізу фінансової стійкості суб'єктів господарювання, вказує на відсутність єдиної трактовки цього поняття. Деякі вчені розглядають фінансову стійкість як довготривалу платоспроможність. Інші визначають її як належну структуру та склад оборотних активів і їх раціональне використання. Треті вбачають її як стабільність діяльності підприємства в довгостроковій перспективі, обумовлену співвідношенням власних та позикових ресурсів і їх ефективним використанням.

Після дослідження публікацій з цього питання можна виділити декілька визначень фінансової стійкості, які різняться за акцентами та підходами до цього поняття (табл. 1.1) [9].

Отже, фінансова стійкість підприємства - це складне та багатогранне поняття, яке може трактуватися різними способами, і належить до тих питань, що породжують дискусії.

Таблиця 1.1

Визначення поняття "фінансова стійкість підприємства" [9]

№	Автори	Визначення
1	Н.А. Мамонтова	Економічний стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва
2	В.М. Родіонова, М.О. Федотова	Це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого ризику
3	І.А. Бланк	Фінансова стійкість - характеристика стабільного фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових ресурсів
4	М.Я. Коробов	Якщо параметри діяльності підприємства відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану, говорять про фінансову стійкість підприємства. Фінансова стійкість формується під впливом рентабельності діяльності. Якщо підприємство збиткове, малорентабельне. Якщо величина прибутку падає, говорити про задовільний фінансовий стан, фінансову стійкість не доводиться
5	О.С. Стоянова	Фінансова стійкість передбачає збіг чотирьох сприятливих характеристик: платоспроможності; ліквідності балансу; кредитоспроможності; високої рентабельності
6	Г.В. Савицька	Здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику
7	Л. А. Лахтіонова	Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення

Про стійкий фінансовий стан компанії свідчить її здатність вчасно погашати поточні борги, залишатися платоспроможною в несприятливих умовах, нарощувати обсяги продажів і генерувати прибуток. Фінансова стійкість базується на збалансованості активів і пасивів, доходів і витрат та грошових потоків, що гарантує стабільну платоспроможність у довгостроковій перспективі.

Фінансова стійкість - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати, розвиватися і зберігати рівновагу між активами і пасивами в мінливому зовнішньому і внутрішньому середовищі, гарантуючи постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах прийнятного рівня ризику [18].

Оцінка фінансової стійкості передбачає проведення об'єктивного аналізу різних фінансових показників та структури активів і пасивів підприємства.

Фінансова стійкість підприємства формується під впливом різноманітних чинників, які можуть бути внутрішніми та зовнішніми, а також економічними та неекономічними. Ці чинники можуть включати економічну кон'юнктуру, фінансовий стан ринку, політичні рішення, законодавство та інші аспекти. Також виділяють фактори прямого і непрямого впливу. Важливо враховувати, що ці чинники можуть мати різний рівень (регіональний, національний та міжнародний) і спрямованість впливу на підприємство.

Аналіз і оцінка цих факторів допомагають визначити ступінь фінансової стійкості та підготувати стратегії для забезпечення цієї стійкості в умовах невизначеності і змін в економічному середовищі [23].

Фактори зовнішнього середовища національного та регіонального рівня, що впливають на фінансову стійкість підприємства, можна поділити на дві головні групи: ті, які впливають безпосередньо на операційну діяльність підприємства (прямий вплив), і ті, які створюють загальне фонове

середовище, яке може позитивно або негативно впливати на фінансову стійкість підприємства (непрямий вплив).

Фактори прямого впливу включають в себе постачальників (постачальників трудових, фінансових, інформаційних, матеріальних та інших ресурсів), споживачів та конкурентів, які мають безпосередній вплив на операції підприємства. Наприклад, проблеми з постачальниками або втрата великого клієнта можуть вплинути на фінансовий стан підприємства.

Фактори непрямого впливу включають економічні, соціально-політичні та міжнародні чинники, які можуть впливати на фінансову стійкість через зміни в загальному середовищі (економічному, природному, соціально-політичному, правовому тощо). Наприклад, глобальна фінансова криза може створити виклики для підприємства, навіть якщо його внутрішні процеси ефективні. На сучасному етапі особливо значущим став вплив зовнішніх факторів, зокрема міжнародних, які мають дестабілізуючий вплив на економічну ситуацію.

Розуміння та адекватна реакція на обидві групи факторів є ключовими для забезпечення фінансової стійкості підприємства в непередбачуваних умовах [28].

Зовнішні фактори, які впливають на підприємство, характеризують умови економічного середовища, можливості залучення фінансування для реалізації інвестиційних проектів. У разі кризи в економіці, це негативно відображається на стані окремого підприємства. Проте вплив кризи може варіюватися в залежності від характеру підприємства (державне, приватне, велике, мале, комерційне, виробниче тощо) та його внутрішнього стану (економічний потенціал, якість управління, персонал, корпоративна культура тощо). Підприємство може ефективно протистояти зовнішнім кризовим факторам або, навпаки, реагувати на них так, що підсилить негативні наслідки. [26].

Підприємство може досягти стійкого фінансового стану та протистояти конкурентній боротьбі, зберігаючи свою фінансову стабільність, якщо ефективно керує внутрішніми факторами. До цих внутрішніх факторів, які можуть призвести до зниження фінансової стійкості підприємства, належать:

- дефіцит власного оборотного капіталу, який може бути наслідком неефективної виробничо-комерційної діяльності або неефективної інвестиційної політики;

- низький рівень техніко-технологічної організації виробництва;

- зниження ефективності використання виробничих ресурсів, виробничої потужності, що призводить до високої собівартості продукції, збитків та "проїдання" власного капіталу;

- створення надмірних залишків незавершеного будівництва, незавершеного виробництва, виробничих запасів та готової продукції, що призводить до затоварення, сповільнення оборотності капіталу і дефіциту капіталу;

- низький обсяг збуту через відсутність ефективного маркетингової діяльності, включаючи вивчення ринків збуту, формування портфеля замовлень, забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції, а також розробку цінової політики;

- залучення позикових коштів на невигідних умовах, що призводить до збільшення фінансових витрат, зниження рентабельності та здатності до самофінансування;

- швидке і неконтрольоване розширення господарської діяльності, що призводить до зростання запасів, витрат та дебіторської заборгованості, перевищуючи обсяг продажів. Це призводить до потреби залучення короткострокових позикових коштів, які можуть перевищити чисті поточні активи (власний оборотний капітал), і може призвести до загрози зниження фінансової стійкості підприємства [31].

Таким чином, «внутрішні фактори можна згрупувати на наступні основні блоки фінансової стійкості:

- організаційні;
- управлінські;
- технічні;
- технологічні;
- економічні;
- фінансові;
- соціальні та інші» [28].

Однією з ключових умов забезпечення фінансової стійкості підприємства є належний рівень грошових потоків. Фінансова стійкість досягається тоді, коли вхідні грошові потоки (отримані від операційної діяльності) перевищують вихідні (витрати і зобов'язання перед кредиторами, постачальниками та іншими сторонами). Це дає змогу підприємству вчасно виконувати всі фінансові зобов'язання, включаючи податки, зарплату працівникам та інші платежі. Такий баланс грошових потоків є важливим для забезпечення фінансової стабільності та здатності підприємства до подальшого розвитку [57].

Наявність необхідної кількості фінансових ресурсів та здатність формувати їх вимагає ефективного управління підприємством. Ефективні управлінські рішення включають в себе стратегічне планування, оптимізацію внутрішніх процесів, контроль над витратами, раціональне використання ресурсів та багато інших аспектів управління. Ці рішення допомагають підприємству досягти прибутку та зберегти фінансову стійкість, що важливо для тривалого функціонування та розвитку [41].

Аналіз фінансової стійкості підприємства включає в себе важливі завдання, які допомагають визначити його фінансову здатність і стійкість у

різних аспектах. Основні завдання аналізу фінансової стійкості підприємства, включають:

- аналіз структури та розміщення активів: вивчення, як розподілені активи у підприємства та їхній склад. Це важливо для визначення ефективного використання активів та їхнього впливу на фінансову стійкість;

- дослідження динаміки та структури джерел фінансових ресурсів: аналіз, звідки підприємство отримує свої фінансові ресурси і як вони розподіляються між різними джерелами. Це допомагає зрозуміти стійкість щодо фінансування та ризику;

- визначення рівня забезпечення власними оборотними коштами: оцінка, наскільки підприємство може покрити свої поточні зобов'язання за допомогою власних оборотних коштів. Це важливо для визначення платоспроможності;

- аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості: вивчення того, як підприємство керує заборгованістю перед постачальниками та клієнтами. Це впливає на фінансову ліквідність та ризику;

- оцінку рівня платоспроможності: визначення, наскільки підприємство може вчасно розраховуватися зі своїми зобов'язаннями. Це важливо для забезпечення стійкості фінансового стану.

Цей аналіз допомагає підприємству керувати своєю фінансовою стійкістю та приймати управлінські рішення для покращення фінансового положення. Коефіцієнти, які характеризують фінансову стійкість підприємства та алгоритми їх розрахунку на основі форми балансу, наведено в таблиці 1.2 [66].

Аналіз складу та розміщення активів підприємства є важливою складовою оцінки його фінансової стійкості. Цей аналіз може виконуватися за допомогою вертикального (структурного) і горизонтального (динамічного) методів на основі порівняльно-аналітичного балансу. Він допомагає виявити, як активи розподіляються на різні статті та як змінюються з часом.

Додатково, аналіз фінансової стійкості може включати оцінку забезпеченості та ефективності використання оборотних коштів підприємства, таких як виробничі запаси, дебіторська заборгованість та грошові кошти. Важливо визначити, як ці складові впливають на фінансову стійкість.

При аналізі дебіторської заборгованості необхідно вивчити її склад і структуру за термінами виникнення та визначити, чи є вона обґрунтованою. Розмір, рух та форма дебіторської заборгованості можуть впливати на фінансову стійкість підприємства [49].

Фінансове прогнозування вимагає аналізу і узагальнення існуючої інформації, включаючи моделювання і врахування різних можливих сценаріїв розвитку ситуації та фінансових показників.

Таблиця 1.2

Зміст та розрахунок коефіцієнтів, які характеризують фінансову стійкість

Назва показника	Зміст	Розрахунок на основі балансу
1	2	3
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу), $K_{\Phi H}$	Показує частку власного капіталу у загальній сумі джерел коштів (валюти балансу)	$K_{\Phi H} = p.1495 / p.1900$
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, $K_{\text{ПК}}$	Показує частку позикового капіталу у загальній сумі джерел коштів (валюти балансу)	$K_{\text{ПК}} = (p.1595 + p.1695) / p.1900$
Коефіцієнт фінансової залежності, $K_{\Phi 3}$	Показує, яка сума коштів припадає на одиницю власного капіталу, обернений до K_{Φ} ,	$K_{\Phi 3} = p.1900 / p.1495$
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості,	Показує, яку частину активів сформовано за рахунок поточних зобов'язань	$K_{\text{ПЗ}} = p.1695 / p.1300$

Коефіцієнт фінансової стійкості (забезпечення загальної заборгованості власним капіталом), K_{fc}	Показує співвідношення власного і залученого капіталу	$K_{fc} = p.1495 / (p.1595+p.1695)$
Коефіцієнт фінансового левириджу (фінансового ризику), K_{fl}	Показує співвідношення залученого і власного капіталу, обернений до K_{fc}	$K_{fl} = (p.1595+p.1695) / p.1495$
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом, K_{zz}	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одиницю запасів	$K_{zz} = (p.1195—p.1695) / p.1100$
Коефіцієнт маневровості оборотних активів, K_{ma}	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одну грошову одиницю оборотних активів	$K_{ma} = (p.1195—p.1695) / p.1195$
Коефіцієнт маневровості власного капіталу, K_{mk}	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одну грошову одиницю власного капіталу	$K_{mk} = (p.1195—p.1695) / p.1495$
Коефіцієнт маневровості позикового капіталу, K_{mpk}	Характеризує суму власного оборотного капіталу на одну грошову одиницю позикового капіталу	$K_{mpk} = (p.1195—p.1695) / (p.1595+p.1695)$

*Джерело: [49]

Досягнення стійкого фінансового стану передбачає наявність достатнього власного капіталу, ефективне використання активів, високий рівень рентабельності з урахуванням операційних і фінансових ризиків, а також забезпечення ліквідності, стабільних доходів і можливостей залучення позикових коштів.

Для забезпечення фінансової стійкості, підприємство повинно мати гнучку структуру капіталу і вміти керувати ним таким чином, щоб завжди мати більше доходів, ніж витрат. Це необхідно для забезпечення платоспроможності і створення умов для самофінансування [6].

Методи та способи прогнозування повинні бути досить гнучкими для того, щоб своєчасно враховувати всі зміни. В результаті фінансового прогнозування розробляються три основні документи: прогноз звіту про прибутки та збитки, прогноз руху грошових потоків (баланс грошових

потоків) і прогноз балансу активів та пасивів підприємства. Ці документи становлять інформаційну основу для розрахунку прогнозних показників фінансового стану підприємства [52].

Для більш детального аналізу стану фінансової стійкості підприємства рекомендується розглянути наступні напрямки:

- розрахунок кількісних та якісних показників фінансової стійкості підприємства;
- порівняння окремих розрахункових показників, що характеризують фінансову стійкість, з рекомендованими нормативними показниками;
- визначення тенденцій зміни розрахункових показників фінансової стійкості підприємства (просторо-часовий аналіз);
- оцінка фінансової стійкості підприємства на конкретну дату і в середньому за певний період, з урахуванням впливу різних чинників;
- аналіз та оцінка перспектив розвитку підприємства на основі проведення прогнозного аналізу фінансових коефіцієнтів [24].

Складна політична, фінансово-економічна ситуація в Україні може створювати значні труднощі для підприємств. У таких умовах підприємства повинні бути готові вживати ряд заходів для стабілізації фінансово-господарської діяльності і забезпечення фінансової стійкості.

1.2 Умови забезпечення платоспроможності підприємств

Фінансова стійкість підприємств тісно пов'язана з їх платоспроможністю. У сучасних умовах, коли вітчизняні підприємства функціонують в умовах невизначеності та під впливом різних загроз, керівництво підприємств повинно приділяти особливу увагу вибору оптимального рівня фінансової безпеки та постійному моніторингу, що

допомагає забезпечити стабільне функціонування та досягнення стратегічних цілей підприємств.

Оскільки одним із основних показників фінансової безпеки підприємств є їх платоспроможність, виникає потреба у визначенні та описі ключових умов, які дозволяють перетворювати фінансові ресурси в готівку для забезпечення оптимального рівня стабільності розвитку підприємств.

Ефективність діяльності будь-якого підприємства, передусім, залежить від швидкості та якості розрахунків, які воно здійснює щодо своїх зобов'язань перед партнерами. Підтримка високого рівня розрахунків має важливе значення для нормального функціонування підприємства як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. При цьому платоспроможність є складною та важливою економічною категорією як у теоретичному, так і в методологічному контексті.

Дослідження еволюції поглядів на сутність категорії "платоспроможність" розкриває різні підходи до її трактування.

Перший підхід є системним і визначає платоспроможність як здатність підприємства виконувати всі свої зобов'язання взагалі, незалежно від строків та на підставі активів, що були сформовані та оцінені на певну дату. З цієї точки зору, фінансова стійкість є передумовою для досягнення платоспроможності.

Другий підхід більш орієнтований на короткострокові аспекти і визначає платоспроможність як здатність підприємства вчасно погашати свої термінові та поточні зобов'язання. З цієї точки зору, платоспроможність вже є передумовою для фінансової стійкості [15].

В залежності від резидентності дослідників виділяють різні підходи до трактування платоспроможності, такі як західний, російський і вітчизняний.

В рамках західного підходу платоспроможність характеризується як здатність суб'єкта господарювання покривати свої збитки та мати наявність

власних оборотних коштів. Поняття "збитки" в цьому контексті розуміється як платежі, які підлягають оплаті або погашенню. Крім того, підприємство повинно мати відповідний резерв, який дозволяв би в разі отримання негативного фінансового результату покривати зазначені збитки [21].

Інший підхід до визначення платоспроможності полягає в розгляді її як здатності підприємства виконувати свої зобов'язання. Згідно з цією інтерпретацією, підприємство повинно мати на рахунку відповідну суму грошових коштів, яку воно може використовувати для погашення своїх короткострокових зобов'язань у будь-який момент часу.

Однак існує дискусія стосовно того, чи достатньо покривати лише короткострокову заборгованість, оскільки значна частина підприємств має і довгострокову заборгованість, яку також необхідно погашати з часом. Таким чином, деякі автори, наприклад, А.Д. Шеремет, вказують, що платоспроможність слід розглядати з позиції здатності покривати всі свої зобов'язання, включаючи як короткострокові, так і довгострокові, за рахунок загальної вартості активів підприємства [78, с. 87].

Згідно з вітчизняним підходом, платоспроможність вважається важливим показником фінансової стійкості і фінансового стану підприємства. [6]. За даними визначеннями, платоспроможність дійсно виражає здатність підприємства погашати свої зобов'язання та виконувати платежі.

Аналіз різних підходів до трактування поняття "платоспроможність" вказує на те, що вони враховують не лише здатність погашати певні зобов'язання, але і взаємозв'язок цього показника з іншими фінансовими категоріями, такими як фінансова стійкість і ліквідність. Це підкреслює важливість рівноваги між цими різними аспектами фінансового стану підприємства для забезпечення його успішної фінансової діяльності і стійкості.

Аналізуючи сутність платоспроможності, стає важливим провести дослідження основних умов, які забезпечують її належний рівень. Поняття "забезпечення платоспроможності" відображає систему заходів, спрямованих на ефективне управління здатністю підприємства вчасно та повністю виконувати свої фінансові зобов'язання. Ця система включає в себе організаційні та економічні заходи, спрямовані на оперативне виявлення ознак неплатоспроможності, формування передумов для зниження ризику неплатежів, і забезпечення нормального функціонування підприємства завдяки операційній, фінансовій та інвестиційній діяльності. Такий підхід є важливим для забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства в умовах економічної нестабільності та ризику [44].

Забезпеченість платоспроможності у часі означає постійний процес, пов'язаний із зміцненням фінансового стану підприємства, причому стійкість цього стану залежить від результатів діяльності виробничо-економічної системи.

Деякі автори визначають платоспроможність як здатність підприємства погашати свої зобов'язання, а для досягнення цієї здатності важливо мати різні рівні ліквідності активів. Таким чином, можна стверджувати, що необхідною умовою для забезпечення платоспроможності є наявність та збереження ліквідності активів підприємства.

Так, ліквідність активів визначається здатністю цих активів перетворюватися в грошові кошти, і вона може бути оцінена через тривалість періоду, необхідного для такої трансформації. Іншими словами, чим швидше активи можуть бути продані або конвертовані в грошові кошти і яка сума може бути отримана під час такого продажу, тим вищий їх рівень ліквідності [43].

Оцінка ліквідності балансу є важливим аспектом в аналізі фінансової стійкості підприємства. Це допомагає визначити, наскільки підприємство

може покрити свої поточні пасиви (зокрема, короткострокові зобов'язання) за допомогою своїх поточних активів, які можуть бути швидко конвертовані в грошові кошти. Оцінка ліквідності балансу полягає у визначенні терміновості оплати різних видів зобов'язань та порівнянні їх з активами, які можуть бути використані для оплати цих зобов'язань. Це допомагає виявити ризики, пов'язані з потенційним недостатнім покриттям зобов'язань підприємства його поточними активами.

Для забезпечення умови платоспроможності підприємства в розрізі ліквідності балансу необхідно щоб баланс був абсолютно ліквідним ($A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$) або задовільний, тобто не виконується одна або дві з наведених вимог нерівності. Якщо не виконується жодна з умов, баланс є неліквідним, тобто у підприємства не вистачає високоліквідних засобів для погашення термінових зобов'язань, що в свою чергу відобразиться на рівні його фінансової безпеки [75].

Розрізняють три рівні платоспроможності, виходячи з видів оборотних активів, які використовуються для покриття зобов'язань підприємства [34]:

1) грошова платоспроможність підприємства, яка є важливою частиною загальної платоспроможності і характеризується коефіцієнтом абсолютної платоспроможності. Цей коефіцієнт вказує на здатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання виключно за допомогою високоліквідних оборотних активів, які можуть бути негайно конвертовані в готівку.

Нормативне значення цього коефіцієнта, яке становить $> 0,2$, вказує на те, що підприємство є грошово платоспроможним. Це означає, що високоліквідні активи покривають поточні зобов'язання підприємства не менше ніж на 20%. В ідеалі, цей коефіцієнт повинен бути якнайвищим, що вказує на високий рівень грошової платоспроможності.

Цей показник є важливим для визначення наскільки підприємство може впоратися зі своїми поточними зобов'язаннями в найкоротший строк, не

ризикуючи неплатежами. Грошова платоспроможність грає ключову роль у забезпеченні стійкості фінансового стану підприємства і уникненні можливих фінансових проблем.

2) Розрахункова платоспроможність, відома також як коефіцієнт проміжної платоспроможності, враховує потенційну платоспроможність підприємства, враховуючи майбутні надходження від дебіторів. Цей показник вказує на те, яку частину своїх поточних зобов'язань підприємство може погасити, використовуючи високоліквідні та середньоліквідні активи.

Коефіцієнт розрахункової платоспроможності дозволяє визначити рівень платоспроможності підприємства протягом періоду, який дорівнює середній тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості при умові нових та своєчасних оплат. Зазвичай значення цього показника повинно знаходитися в діапазоні 0,7-0,8. Вище цього діапазону вказує на більшу платоспроможність, а нижче - на меншу.

Цей коефіцієнт є важливим для оцінки того, наскільки ефективно підприємство вирішує питання платежів зі своїми дебіторами і які ризики пов'язані з недооплатами чи неплатежами.

3) Майнова платоспроможність, також відома як коефіцієнт загальної платоспроможності, є комплексним показником для оцінки платоспроможності підприємства. Вона відображає відношення всієї суми оборотних активів до величини поточних зобов'язань. Даний показник надає інформацію щодо прогностичних платіжних можливостей підприємства на відносно віддалену перспективу.

Теоретичне значення майнової платоспроможності зазвичай становить від 1,5 до 2. Якщо цей показник перевищує 1, то підприємство має можливість погашати свої поточні зобов'язання з оборотних активів. Значення показника, більше ніж 1, вказує на певний рівень фінансової стійкості підприємства та його здатність впоратися з поточними фінансовими зобов'язаннями.

Майнова платоспроможність є важливим показником при аналізі фінансового стану підприємства та прийнятті рішень щодо оптимального управління його фінансами.

Таким чином, для якісної оцінки платоспроможності й ліквідності підприємства, крім аналізу ліквідності балансу, необхідний розрахунок коефіцієнтів ліквідності. Коефіцієнти ліквідності - це числові показники, які дозволяють визначити, наскільки підприємство здатне виконувати свої поточні фінансові зобов'язання вчасно та без проблем. Найпоширеніші коефіцієнти ліквідності наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Алгоритм розрахунку показників ліквідності

Назва показника	Економічна сутність	Порядок розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Показує, у якій частці короткострокові зобов'язання підприємства можуть бути погашені за рахунок високоліквідних активів	$K_{al} = \frac{A_1}{P_1 + P_2}$	0,2 - 0,5
Коефіцієнт термінової (критичної) ліквідності	Показує, чи зможе підприємство у встановлений термін розрахуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами.	$K_{ml} = \frac{A_1 + A_2}{P_1 + P_2}$	≥ 1
Коефіцієнт покриття	Дає можливість встановити, чи достотно ліквідних активів для погашення мобільних пасивів.	$K_{al} = \frac{AL}{P_1 + P_2}$	2,0 - 2,5

*Джерело: [75]

Структура балансу підприємства має велике значення для оцінки його ліквідності та платоспроможності. Для оцінки структури балансу та визначення платоспроможності підприємства використовуються такі показники як коефіцієнт загальної ліквідності та коефіцієнт забезпеченості

оборотних активів власними оборотними коштами. Коефіцієнт загальної ліквідності вказує на те, наскільки велика частина активів підприємства є ліквідними та може бути швидко перетворена на готівку для погашення зобов'язань. Зазвичай значення, яке перевищує 1, вважається задовільним, оскільки це означає, що підприємство має достатньо ліквідних активів для покриття своїх зобов'язань.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами вказує на те, наскільки підприємство може покривати свої поточні зобов'язання за рахунок власних ресурсів. Значення, яке дорівнює або перевищує 0,1, вважається задовільним.

Отже, оцінка структури балансу і розрахунок цих коефіцієнтів дають можливість підприємству визначити, чи має воно достатньо ліквідних активів і власних ресурсів для забезпечення платоспроможності. В разі невиконання цих критеріїв, підприємство може зіткнутися з проблемами у виконанні своїх фінансових зобов'язань та втратити фінансову стабільність. Тому ця оцінка є важливою частиною фінансового аналізу та управління підприємством [29].

Наведемо запропоновані науковцями рекомендації стосовно структури балансу підприємства, які спрямовані на покращення його ліквідності та платоспроможності:

- 1) темпи росту оборотних активів повинні бути вищими у порівнянні з темпами росту поточних зобов'язань: Ця рекомендація вказує на важливість збільшення оборотних активів більш швидко, ніж зростання поточних зобов'язань. Це допомагає забезпечити підприємству достатність ліквідних активів для погашення своїх зобов'язань;

- 2) збільшення обсягів оборотних активів повинно супроводжуватися одночасним зменшенням на цю саму величини вартості необоротних активів. Ця рекомендація вказує на необхідність збільшення ліквідних активів підприємства за рахунок перетворення частини необоротних активів на

оборотні, що покращує ліквідність і забезпечує доступність коштів для погашення зобов'язань;

3) максимальне обмеження вкладень капіталу у важколіквідні оборотні активи та недопущення вкладень у неліквідні: Ця рекомендація стосується раціонального розподілу капіталу підприємства та акцентує увагу на уникненні інвестування в активи, які важко перетворити на готівку, та уникненні вкладення коштів у неліквідні активи;

4) потребу у збільшенні величини власного капіталу підприємства можливо забезпечити за рахунок зростання нерозподіленого прибутку та статутного капіталу: Ця рекомендація вказує на можливість підвищення власного капіталу підприємства шляхом збільшення нерозподіленого прибутку та статутного капіталу. Великий власний капітал забезпечує підприємству більшу фінансову стійкість та можливість покрити зобов'язання [74].

Зазначені рекомендації сприяють оптимізації структури балансу та покращенню платоспроможності підприємства, що в свою чергу сприяє його фінансовому здоров'ю та стійкості.

Важливо враховувати тривалість операційного та фінансового циклів підприємства під час дослідження його платоспроможності та ліквідності. Адже тривалість цих циклів може значно варіюватися залежно від типу діяльності підприємства. Операційний цикл об'єднує фази від закупівлі сировини до отримання готової продукції, яку можна продати. Фінансовий цикл охоплює період від моменту сплати постачальникам до отримання коштів від клієнтів.

Для підприємств із довгими циклами фінансування, важливим є планування та забезпечення достатньої ліквідності, щоб уникнути фінансових проблем під час затримок в операційних циклах. Врахування напрямку зміни

активів і пасивів для збільшення грошових коштів також є цілком логічним підходом [29].

Отже, ліквідність активів і зменшення тривалості фінансового циклу можуть допомогти підприємству покращити свою платоспроможність і фінансову стійкість, оскільки це дозволяє підприємству бути більш гнучким та швидше реагувати на фінансові виклики.

Збалансована структура джерел формування капіталу дійсно відіграє ключову роль у забезпеченні довгострокової платоспроможності підприємства чи виробничо-економічної системи в цілому. Так, формування задовільної частки власного капіталу в структурі фінансових ресурсів підприємства є важливою складовою для забезпечення його довгострокової платоспроможності. Власний капітал є "амортизатором" для покриття можливих збитків, а також гарантує стабільність і надійність фінансового стану підприємства. Формування адекватного рівня власного капіталу дозволяє підприємству більш впевнено виконувати свої фінансові зобов'язання, навіть у складних економічних умовах.

Щоб досягнути задовільного рівня власного капіталу, підприємства можуть використовувати різні підходи до фінансування:

а) традиційний підхід до фінансування, який базується на залученні фінансових ресурсів через емісію акцій або залучення довгострокових кредитів. Він передбачає, що підприємство залежно від своєї рентабельності і можливостей емітує акції або видає облігації для залучення капіталу. Такий підхід може бути вигідним для підприємства, оскільки власники акцій чи облігацій не вимагають виплати процентів чи дивідендів до тих пір, поки підприємство здійснює прибуткову діяльність;

б) функціональний підхід до фінансування, який передбачає оптимізацію структури балансу, зокрема шляхом зменшення активів недоконцентрованих в грошові кошти і відповідно збільшення власного

капіталу. Він акцентує увагу на ефективному управлінні робочим капіталом, амортизацією активів та оптимізацією структури активів та пасивів.

Обидва підходи можуть бути ефективними, в залежності від конкретних умов і фінансової політики підприємства. Важливо забезпечити баланс між довгостроковим та короткостроковим фінансуванням та враховувати ризики, пов'язані з кожним з них.

Традиційний підхід до фінансування спирається на виконання таких правил [10]:

1) правило мінімальної фінансової переваги. Це правило вказує на те, що підприємство повинно мати обов'язковий резерв фінансових ресурсів, який може бути використаний для покриття ризику невідповідності активів і пасивів балансу в обсязі, періоді та швидкості обороту. Для цього формується резерв, наприклад, з робочого капіталу підприємства, який представляє різницю між поточними активами та поточними зобов'язаннями. Цей резерв є важливим для забезпечення платоспроможності підприємства та захисту від можливих фінансових труднощів;

2) правило максимальної заборгованості. Це правило вказує на те, що сума довгострокових і середньострокових зобов'язань не повинна перевищувати половини постійного капіталу підприємства. Постійний капітал включає власний капітал підприємства та інші довгострокові джерела фінансування, які є стійними та сталими. Збереження рівноваги між зобов'язаннями та власним капіталом допомагає підприємству запобігати перевантаженню заборгованості, що може призвести до фінансових труднощів та ризику невиконання зобов'язань.

Обидва ці правила служать як інструменти для оптимізації фінансової структури підприємства та забезпечення його стійкості в умовах ринкової нестабільності. Їх дотримання може сприяти підвищенню рівня платоспроможності та довгострокової успішності підприємства.

Функціональний підхід до фінансування підприємства передбачає врахування його конкретних потреб і обставин. Виокремлюючи правила та вимоги цього підходу, слід дотримуватися таких правил:

1) скориговане правило фінансової рівноваги. Згідно цього правила, власний капітал і прирівняні до нього довгострокові джерела фінансування повинні повністю покривати стабільно розміщені активи, особливо необоротні активи. Тобто, величину власних оборотних коштів слід оцінювати як резерв ліквідності, який може бути використаний для фінансування необоротних активів. Це допомагає підприємству забезпечити фінансову стійкість та знизити ризик фінансових труднощів;

2) зміна потреб в оборотних коштах. Підприємство повинно ретельно вивчати та контролювати зміни в потребах у оборотних коштах протягом звітного періоду. Вони можуть коливатися через різні фактори, і ці зміни повинні аналізуватися. З одного боку, це може призвести до звільнення зайвих оборотних активів і вивільнення фінансових ресурсів. З іншого боку, недостатність оборотних коштів може вимагати залучення позикових ресурсів для фінансування активів;

3) питома вага короткострокових зобов'язань. Це важливе правило вказує на те, що підприємство повинно контролювати співвідношення короткострокових зобов'язань та ліквідних активів (грошових коштів і фінансових інвестицій, дебіторської заборгованості та запасів). Решта активів має бути профінансована за рахунок власного капіталу або довгострокових зобов'язань. Конкретна частка власного капіталу у фінансуванні залежить від умов та потреб конкретного підприємства та може змінюватися звітною датою [35].

Ці правила та вимоги функціонального підходу допомагають підприємствам оптимізувати свою фінансову структуру та фінансові потреби з урахуванням їхніх конкретних умов та обставин.

Оптимальне забезпечення необхідного приросту активів джерелами фінансування важливе для фінансової стабільності підприємства. Це включає в себе збалансоване використання різних джерел фінансування, таких як власний капітал, нерозподілений прибуток, амортизаційні відрахування, поточні зобов'язання та короткострокові позикові кошти.

Забезпечення необхідного рівноваги між цими джерелами дозволяє підприємству збільшити свої активи, не підвищуючи суттєво свою заборгованість, що сприяє створенню стійкої фінансової бази та забезпеченню платоспроможності в довгостроковій перспективі. Ця рівновага допомагає підприємствам використовувати свої фінансові ресурси більш ефективно та уникати надмірного боргового навантаження.

Таким чином, оптимальне використання різних джерел фінансування є ключовим аспектом забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [37].

Слід зазначити, що розмір власних оборотних коштів підприємства має відповідати розміру робочого капіталу, щоб забезпечити перспективну платоспроможність та стійкість фінансової діяльності підприємства. Робочий капітал - це різниця між поточними активами (активи, які перетворюються в грошові кошти протягом короткострокового періоду, такі як запаси і дебіторська заборгованість) і поточними зобов'язаннями (зобов'язання, які мають бути погашені протягом короткострокового періоду, такі як кредити та постачальницька заборгованість).

Оптимальне співвідношення між власними оборотними коштами та робочим капіталом допомагає підприємству забезпечити необхідний рівень ліквідності та платоспроможності для покриття поточних операцій та заборгованостей. Враховуючи це, підприємство повинно розглядати розмір власних оборотних коштів як стратегічний аспект своєї фінансової політики, щоб забезпечити стабільність та ефективність своєї діяльності [40].

Відношення між власним та позиковим капіталом дійсно впливає на платоспроможність та ризики підприємства. Це є важливим аспектом фінансового управління, і ретельне планування структури капіталу є ключовим для забезпечення стабільності та платоспроможності підприємства.

Підприємство, яке ефективно управляє своїми фінансовими ресурсами, повинно розглядати баланс між власним та позиковим капіталом з огляду на тривалість обороту коштів та інші фактори. Відношення власного капіталу до позикового капіталу визначає фінансову стабільність та платоспроможність підприємства.

Деякі ключові аспекти, які слід враховувати при розгляді цього балансу:

а) тривалість обороту коштів: Як було зазначено вище, підприємства з коротшою тривалістю обороту коштів можуть собі дозволити більшу частку позикового капіталу без загрози платоспроможності. Коротший період обороту коштів означає, що підприємство може швидше повертати позики та проценти на них;

б) частка постійних витрат. Виправданий обсяг позикового капіталу також може залежати від частки постійних витрат у собівартості продукції. Постійні витрати необхідно покрити незалежно від обсягу продажів, тому підприємство повинно мати стабільні джерела фінансування для цих витрат. Збільшення частки позикового капіталу при великій кількості постійних витрат може призвести до ризику недостатньої платоспроможності;

в) ризик та рівень прибутку. Рівень ризику та очікуваний прибуток також впливають на рішення щодо структури джерел фінансування. Вищий рівень ризику може вимагати більше власного капіталу для зменшення платоспроможності в умовах несприятливих обставин;

г) стратегія фінансового управління. Кожне підприємство має свою власну фінансову стратегію, яка визначається його потребами та цілями.

Оцінка впливу на платоспроможність та ризик повинна відповідати цій стратегії [68].

Залежно від конкретної ситуації підприємства, планування оптимальної структури капіталу може бути складним завданням. Важливо враховувати всі аспекти та ризики, щоб забезпечити платоспроможність та стійкість фінансової діяльності підприємств.

Питання фінансування оборотних активів та вибору відповідної моделі фінансування є ключовим в аспекті ліквідності та платоспроможності підприємства. Різні моделі фінансування можуть мати різні впливи на платоспроможність та ризики підприємства. Ось короткий огляд кожної з моделей:

- ідеальна модель. Ця модель передбачає, що всі оборотні активи фінансуються власним капіталом. Тобто підприємство не використовує позиковий капітал для фінансування оборотних активів. Це зменшує фінансові ризики, але може знизити можливість виростити більший обсяг бізнесу. У реальному житті ідеальна модель практично не застосовується через те, що вона є досить ризиковою, оскільки не передбачає формування резерву платоспроможності;

- агресивна модель. Під цією моделлю більшість оборотних активів фінансується короткостроковими позиками. Це може збільшити ліквідність та можливість нарощування обсягу бізнесу, але також збільшує фінансові ризики та зобов'язання перед кредиторами. з позиції ліквідності та платоспроможності. Агресивна модель може бути корисною для підприємств, які мають високий рівень впевненості в доступності короткострокових фінансових ресурсів за потреби, а також мають сприятливу кредитну історію.

Проте важливо розуміти, що агресивна стратегія супроводжується великими фінансовими ризиками. Якщо виникають труднощі в отриманні короткострокових кредитів або комерційних кредитів постачальників,

підприємство може стикнутися із серйозними проблемами в оплаті поточних зобов'язань. Це може призвести до збільшення діючих обсягів зобов'язань та дисбалансу в структурі балансу, що може загрожувати платоспроможності.

До переваг агресивної стратегії може належати більша ліквідність та можливість зростання активів на короткостроковому горизонті. Проте, якщо підприємство вибирає такий підхід, важливо уважно керувати ризиками, планувати фінансові ресурси та ретельно аналізувати потенційні ризики і переваги цієї стратегії;

- консервативна модель. Консервативна модель фінансування оборотних активів передбачає, що змінна частина поточних активів покривається довгостроковими пасивами. Ця модель зазвичай використовується підприємствами на початкових стадіях своєї діяльності, коли доступні довгострокові кредити та капітал власників, і коли підприємство має велику доступність кредитів і немає необхідності залучати короткостроковий капітал для фінансування оборотних активів.

Ключовим принципом консервативної моделі є те, що підприємство уникає короткострокової заборгованості і, замість цього, покриває зобов'язання довгостроковими джерелами фінансування. Це може підвищити рівень платоспроможності та зменшити ризики. Проте, при цьому модель вимагає великого обсягу довгострокових джерел фінансування, які мають бути досить стабільними та доступними.

Консервативний підхід зазвичай використовується на стадіях росту та стабільної діяльності підприємства, коли важливо зберегти стійкість та платоспроможність. Водночас він може обмежувати можливості росту і вимагати більших ресурсів у вигляді власного капіталу та довгострокових кредитів;

- компромісна модель. Ця модель є комбінацією позикового та власного капіталу для фінансування оборотних активів. Вона намагається забезпечити

баланс між ліквідністю та фінансовими ризиками. Більшість підприємств використовують варіацію цієї моделі. Компромісна модель фінансування оборотних активів є реалістичним підходом, оскільки враховує особливості різних видів активів та джерел фінансування. Згідно з цією моделлю, частина необоротних активів та постійна частина оборотних активів фінансуються довгостроковими джерелами фінансування, а решта оборотних активів фінансується короткостроковими джерелами, включаючи змінну частину поточних активів.

Однак, цей підхід може призводити до надмірної кількості оборотних активів, що може впливати на рентабельність підприємства. Збільшення кількості оборотних активів зазвичай означає зменшення прибутку, оскільки ці активи не приносять прибутку, і, навпаки, можуть збільшувати витрати на зберігання та управління запасами.

Таким чином, важливо знаходити баланс між забезпеченням платоспроможності і максимізацією рентабельності. Компромісна модель намагається досягти цього балансу, але її успішність залежить від правильного управління різними складовими балансу та фінансової діяльності підприємства [54].

Вибір конкретної моделі фінансування повинен враховувати цілі, потреби та ризики підприємства. Важливо проводити аналіз ліквідності та платоспроможності при виборі моделі фінансування. Крім того, рішення може змінюватися з часом, відповідно до зміни умов на ринку та стратегії підприємства.

Окрім цих чотирьох основних моделей, існують різні варіації та комбінації, які можуть відповідати унікальним потребам кожного підприємства. Характер заходів, що спрямований на досягнення бажаного рівня платоспроможності залежить від того, який з показників фінансового стану підприємства має незадовільне значення.

Важливою складовою забезпечення платоспроможності підприємства є планомірне та раціональне управління кредиторською та дебіторською заборгованістю. Контроль за обсягом та співвідношенням цих видів заборгованості, а також аналіз показників оборотності і періоду погашення допомагають уникнути негативних наслідків для фінансового стану підприємства.

Планування грошових потоків є ключовим елементом забезпечення платоспроможності підприємства. Важливо зберігати достатній залишок грошових коштів для покриття найближчих зобов'язань, оскільки неспроможність вчасно сплатити зобов'язання може призвести до серйозних проблем для підприємства. Цей залишок повинен дорівнювати різниці між кредиторською заборгованістю всіх видів, строки сплати якої настають найближчим часом, і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються у той самий час [47].

Отже, прискорення обороту розрахунків залежить від ефективності і швидкості перерахування коштів із рахунку платника на рахунок одержувача коштів та швидкості руху продукції від постачальника до покупця. Ці показники можна визначити як основні критерії ефективності форм розрахунків. Таким чином, платоспроможність підприємства безпосередньо залежить від рівня ефективності використання тієї чи іншої форми безготівкових розрахунків.

1.3 Управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства

Управління фінансовою стійкістю підприємства є системою принципів і методів розроблення та впровадження управлінських рішень, які спрямовані

на постійне збільшення прибутку, збереження платоспроможності та кредитоспроможності, а також підтримання фінансової рівноваги [5].

Політика управління фінансовою стійкістю представляє собою набір дій, які здійснює управлінський персонал підприємства з метою забезпечення стійкості фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі, основою якої є висока частка власного капіталу в загальній структурі джерел фінансування підприємства [39].

Управління фінансовою стійкістю підприємства зазвичай спрямоване на розв'язання короткострокових завдань. У таких умовах поширені зміни в постановці завдань, пріоритетах та прийнятті рішень, і це може призвести до неоднорідності структури показників фінансової стійкості та зниження рівня цієї стійкості. Тому важливо проводити стратегічне управління фінансовою стійкістю.

Процес стратегічного управління фінансовою стійкістю повинен базуватися на економічних принципах, які відповідають умовам та особливостям на різних рівнях господарської діяльності. З урахуванням суті та принципів управління фінансовою стійкістю формуються стратегічні цілі цього управління. Зокрема, стратегічні цілі включають в себе зміцнення позицій підприємства в галузі, збереження та підвищення його довгострокової конкурентоспроможності на ринку.

Основні цілі управління фінансовою стійкістю включають наступні аспекти [51]:

- 1) збалансування активів і пасивів:
 - забезпечення належного рівня власного капіталу,
 - створення гнучкої структури капіталу,
 - оптимізація організації руху капіталу;
- 2) збалансованість доходів і витрат:

- забезпечення достатньої рентабельності діяльності підприємства,
- модифікація структури витрат (витратомісткості) з метою підвищення ефективності господарського процесу;

- збільшення обсягу товарообороту для збалансованого генерування прибутку;

3) збалансованість грошових потоків:

- забезпечення платоспроможності,
- самофінансування підприємства або зменшення залежності від зовнішнього фінансування,

- зниження рівня дебіторської заборгованості,

- підвищення кредитоспроможності підприємства.

У системі управління фінансовою стійкістю, визначення головної мети відіграє критичну роль, оскільки ця мета визначає загальну концепцію розвитку підприємства і визначає основні напрями його ділової активності, слугуючи орієнтиром у змінному ринковому середовищі.

Основною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства в довгостроковій перспективі, у межах прийнятної рівня ризику. Відповідно, досягнення високого рівня фінансової стійкості підприємства в процесі його розвитку та функціонування залежить від наступних ключових аспектів:

- створення оптимальної та гнучкої структури капіталу;

- забезпечення постійної платоспроможності та ліквідності;

- балансування грошових потоків;

- забезпечення кредитоспроможності;

- формування оптимальної структури активів;

- постійне забезпечення сталого перевищення доходів над витратами

[73].

Здійснення ефективного управління фінансовою стійкістю є складною задачею, основною проблемою якої є оптимальне розміщення капіталу підприємства. Результати виробничо-фінансової діяльності і загальна фінансова стійкість підприємства значною мірою залежать від того, наскільки ефективно розпоряджається основними та оборотними активами, які перебувають у сфері виробництва і в сфері обігу, в грошовій та матеріальній формі.

Сучасне господарювання надає велике значення співвідношенню між власним капіталом і зобов'язаннями, оскільки це безпосередньо впливає на фінансовий стан підприємства. Підприємство, яке фінансує свою діяльність, переважно за рахунок власного капіталу, може бути фінансово стійким, незалежним та платоспроможним. Однак це може призвести до кількох проблем. Власний капітал може бути обмеженим за розміром, а інвестори, які вкладають свої гроші в підприємство, можуть очікувати значних дивідендів. Це може перешкоджати досягненню стратегічних цілей розвитку підприємства.

Фінансова стійкість підприємства ґрунтується на ефективному та раціональному використанні оборотних коштів. Політика фінансування оборотних активів - це частина загальної стратегії управління цими активами, що спрямована на оптимізацію джерел їхнього фінансування з метою ефективного використання власного капіталу та підтримки стабільного фінансового стану підприємства. Основна ідея політики управління оборотним капіталом полягає в тому, щоб визначити оптимальний обсяг та структуру поточних активів та визначити джерела їхнього фінансування [11].

Управління фінансовою стійкістю повинно бути готовим враховувати ризики, що походять від наукового прогресу, політичної нестабільності, збільшення конкуренції на ринках товарів та фінансових ринках, процесів глобалізації та дефіциту інформації. Велика ймовірність "стратегічних

несподіванок" може призвести до зниження фінансової стійкості, тому потрібно приймати стратегічні фінансові рішення, навіть поза звичайними циклами планування, щоб швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі.

Це вимагає створення відповідної системи контролю ризику для обраної стратегії та управління ризиком втрати фінансової стійкості. Після ідентифікації основних ризиків фінансової стійкості, їх потрібно оцінити, оскільки управління можливе лише при наявності праналізованого ризику. З цією метою слід визначити два показники - ймовірність виникнення ризику та масштаб збитків, які можуть виникнути через цей ризик.

Підсистема управління ризиком фінансової стійкості підприємства, що є складовою частиною системи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах невизначеності, реалізується у вигляді двоетапного комплексу заходів з оцінки та управління ризиком зниження фінансової стійкості [48].

Механізм управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства є складовою частиною загальної системи управління підприємством, яка спрямована на вплив на ті чинники, від яких залежить загальний результат діяльності підприємства.

Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства розпочинається з характеристики його складових, та визначення етапів. Оскільки цей механізм базується на системному підході, важливо на першому етапі визначити об'єкти управління (тобто що підлягає управлінню), суб'єкти, які виконують конкретні дії у рамках управління, і цілі, яких ці суб'єкти прагнуть досягти [35].

Слід відзначити, що в системі управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства особливо важливо визначити головну мету, оскільки саме вона визначає концепцію розвитку підприємства, основні

напрями його ділової активності і служить орієнтиром у середовищі ринкових змін (рис. 1.1).

На наступному етапі необхідно провести оцінку поточного стану та рівня фінансової стійкості і платоспроможності, а також провести аналіз чинників, які впливають на об'єкт і виконання поставлених завдань і цілей.

Для оцінки поточного стану та фінансової стійкості і платоспроможності підприємства використовуються різні методи фінансового аналізу, такі як розрахунок показників і коефіцієнтів фінансової стійкості та порівняння їх з базовими чи нормативними значеннями і т. д.

Наступним важливим кроком у формуванні механізму управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства є визначення методів і інструментів, які допоможуть впливати на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства. Вибір конкретних інструментів залежить від специфіки підприємства, його фінансового стану, галузі, в якій воно діє, і організації контролю та управління.

Ці інструменти можуть включати в себе різні методи фінансового аналізу, планування та контролю, фінансове моделювання, стратегічне планування, оптимізацію структури капіталу, керування оборотним та основним капіталом, управління грошовими потоками, ризик-менеджмент, і багато інших інструментів. Використання цих інструментів допоможе підприємству підтримувати і поліпшувати свою фінансову стійкість та платоспроможність в умовах змінюючогося середовища.

Кожен підприємець або керівник повинен визначити, які інструменти і методи найбільше підходять для їхньої конкретної ситуації і використовувати їх для досягнення своїх фінансових цілей.

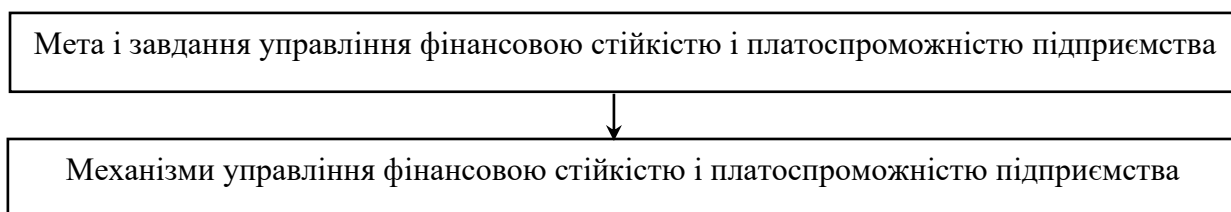

Рис. 1.1 Основні складові механізму управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства

Наступний етап передбачає формулювання стратегії управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства, тобто визначення цілей, стратегічною онапряму та перспектив розвитку підприємства. На цьому етапі цілі сформульованої стратегії повинні бути узгоджені із загальною стратегією підприємства.

Після розробки стратегії управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства настав час для її реалізації. Цей етап вимагає впровадження запланованих заходів та виконання стратегічних завдань, які були сформульовані під час розробки стратегії. Керівники повинні мати набір методик та моделей, на основі яких будуть приймати ефективні рішення. Успішна реалізація стратегії в управлінні фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства залежить від дієвої системи контролю. Система контролю важлива для того, щоб переконатися, що стратегія дійсно досягає своїх цілей та сприяє фінансовій стійкості та платоспроможності підприємства в довгостроковій перспективі [14].

Використання відповідних інструментів управління є ключовим аспектом на кожному етапі розробки механізму управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства. Інструменти управління допомагають підприємству досягти своїх фінансових цілей та забезпечити його стійкість та платоспроможність.

Одним з ключових аспектів є управління ризиком. Управління ризиком втрати стійкості підприємства включає в себе ідентифікацію потенційних ризиків, їх оцінку, та розробку стратегій і заходів для зменшення цих ризиків. Це може включати в себе фінансове забезпечення, диверсифікацію бізнесу, страхування, а також інші заходи для забезпечення стійкості підприємства у випадку негативних подій.

Політика управління фінансовою стійкістю підприємства також повинна забезпечувати збалансованість активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних

і негативних грошових потоків. Ця збалансованість допомагає забезпечити стабільність та здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання та інвестувати у майбутній розвиток.

Усі ці інструменти та підходи повинні враховувати як короткострокові, так і довгострокові цілі та інтереси підприємства. Вони мають бути частиною загальної стратегії управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства і використовуватися на всіх етапах його діяльності для забезпечення стійкості та успішності.

Висновки до розділу 1

1. Фінансова стійкість - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати, розвиватися та підтримувати рівновагу між активами і пасивами в мінливому зовнішньому та внутрішньому середовищі, забезпечуючи постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах прийнятного рівня ризику. Фінансова стійкість підприємства формується під впливом низки факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Основною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є формування достатнього обсягу грошових коштів, щоб воно могло в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед бюджетом та розраховуватися з працівниками, кредиторами і постачальниками. Фінансова стійкість підприємства залежить від оптимальної структури джерел його капіталу (співвідношення власного і позикового капіталу), структури активів підприємства, зокрема співвідношення необоротних і оборотних активів, а також збалансованості активів і пасивів підприємства за функціональною ознакою.

2. Фінансова стійкість тісно пов'язана з платоспроможністю. Згідно з вітчизняним підходом, платоспроможність розглядається як ключовий показник фінансової стійкості та загального фінансового стану суб'єкта господарювання. Передумовами забезпечення платоспроможності є наявність та ліквідність активів суб'єкта господарювання. Залежно від типу ліквідних активів, що використовуються суб'єктом господарювання для обслуговування своїх зобов'язань, можна виділити три рівні платоспроможності: 1) грошова платоспроможність, яка визначається як сума активів, яку суб'єкт господарювання має в наявності для виконання своїх фінансових зобов'язань і характеризується коефіцієнтом абсолютної платоспроможності, який визначає миттєву платоспроможність; 2) розрахункова платоспроможність, виражена коефіцієнтом проміжної платоспроможності, що визначає потенційну платоспроможність компанії з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів; 3) майнова платоспроможність або коефіцієнт загальної платоспроможності, що відображає відношення всієї суми оборотних активів до величини поточних зобов'язань.

Важливою запорукою забезпечення платоспроможності підприємства є його здатність систематично та раціонально управляти своєю кредиторською та дебіторською заборгованістю. Це вимагає регулярного моніторингу обсягів, співвідношення, оборотності та строків погашення дебіторської та кредиторської заборгованості.

3. Управління фінансовою стійкістю - це система принципів і методів формування та реалізації управлінських рішень щодо забезпечення безперервного зростання прибутку, збереження платоспроможності та кредитоспроможності, підтримання фінансової рівноваги. Основною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства в довгостроковому періоді в межах прийнятного рівня ризику. Механізм

управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, яка забезпечує вплив на фактори, що впливають на загальні результати діяльності підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»

2.1 Аналіз фінансових показників діяльності підприємств галузі спеціалізованої оптової торгівлі

Сучасна економіка України характеризується значними нерівностями у структурі виробництва. Оптова торгівля, як складова інфраструктури ринкової економіки, виступає важливим посередником між сферами виробництва і споживання. Вона координує та організовує систему економічних зв'язків між різними галузями економіки та регіонами країни, сприяє їхньому матеріально-технічному і сировинному забезпеченню, сприяє економічній інтеграції територій, активізує та розширює міжрегіональний обмін, сприяє територіальному розподілу праці і спеціалізації виробництва та сфери обслуговування.

ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" було засновано в 2007 році. Компанія спеціалізується на виробництві фарб, клею та ґрунтовки в Україні. Основними напрямками діяльності є виробництво фасадних та інтер'єрних фарб, клею ПВА та оптова торгівля. Підприємство постійно вдосконалює технологію виробництва та формулу продукції для покращення її якості та розширення асортименту.

Фірма спеціалізується на виробництві воднодисперсійних продуктів, таких як фарби та ґрунтовки для стін та дерева, а також клей ПВА в різних модифікаціях. З самого початку своєї діяльності компанія отримала позитивні відгуки про якість свого товару, і це призвело до того, що її ціни стали більш доступними порівняно з лідерами цієї галузі.

Компанія ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" - організація, яка встановила високі стандарти щодо якості та доступності своєї продукції та постійно прагне до розширення свого асортименту та отримання визнання серед українських споживачів. Початково підприємство займалося виробництвом фарби, клею ПВА та ґрунтовки в Україні, але зараз його діяльність розширилася до виробництва та фасовки розчинників, пігментних концентратів і більше.

Компанія використовує сировину від провідних європейських компаній для виробництва своєї продукції. Технологи компанії постійно вдосконалюють рецептури та технологію виробництва продукції та дбають про її якість. В найближчому майбутньому планується випуск акрилових лаків та акрилових емалей для дерева і металу. Партнери компанії надають позитивні відгуки щодо якості її продукції.

Проаналізуємо стан та структуру оборотного капіталу на підприємствах галузі спеціалізованої оптової торгівлі в динаміці. Для цього нам знадобляться дані за кілька років для порівняння та аналізу тенденцій (табл.2.1).

Питома вага оборотних активів у загальних активах підприємств галузі спеціалізованої оптової торгівлі в середньому становить 60,84%. Цей показник перебуває на відносно стабільному рівні та коливається в межах від 57,48% до 67,09%. Однак, з аналізу видно, що обсяг оборотних активів підприємств в галузі зазнав зростання протягом аналізованого періоду.

У 2018 році розмір оборотного капіталу збільшився на 26,6% порівняно з попереднім роком, у 2019 році - на 45,5%, у 2020 році - на 63,3%, і в 2022 році - на 40,5%. Виключенням є 2021 рік, коли обсяг оборотного капіталу знизився на 8,8% через несприятливі умови та необхідність скорочення витрат.

Зростання оборотного капіталу галузі в основному пов'язане зі збільшенням обсягу дебіторської заборгованості, яка зросла на 38,1% у 2018 році, 63% у 2019 році, 82,9% у 2020 році та 34,98% у 2022 році. З іншого боку,

зростання обсягу товарно-матеріальних цінностей відбувається меншими темпами, збільшившись на 18,6% у 2018 році, 30,8% у 2019 році, 20,5% у 2020 році та 53,30% у 2022 році.

Таблиця 2.1

Зміна обсягу та структури оборотних активів підприємств
спеціалізованої оптової торгівлі України

Назва показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Абсолютні значення, тис. грн..					
Активи всього	8064160,2	11220200,1	17515911,5	16949747,2	21028344,9
Оборотні активи	4634912,1	6744750,0	11014007,8	10041248,8	14107863,2
у тому числі					
Запаси товарно-матеріальних цінностей	1842837,2	2410013,0	2904314,9	2199426,4	3371773,1
Дебіторська заборгованість	2294477,8	3739487,8	6837799,1	6579955,1	8881583,5
Поточні фінансові інвестиції	2796,8	24312,0	189106,9	363712,4	17946,2
Грошові кошти та їх еквіваленти	153256,4	347301,8	893582,3	684505,5	1486699,9
Інші оборотні активи	341543,9	223635,4	189204,6	213649,4	349860,5
Оборотні активи (у складі активів)	57,48	60,11	62,88	59,24	67,09
у тому числі у складі оборотних активів:					
Запаси товарно-матеріальних цінностей	39,8	35,7	26,4	21,9	23,90
Дебіторська заборгованість	49,5	55,4	62,1	65,5	62,95
Поточні фінансові інвестиції	0,1	0,4	1,7	3,6	0,13
Грошові кошти та їх еквіваленти	3,3	5,1	8,1	6,8	10,54

Інші оборотні активи	7,4	3,3	1,7	2,1	2,48

*Джерело: [60]

Зменшення загального розміру оборотного капіталу у 2021 році на 8,8 % супроводжувалось падінням обсягу товарно-матеріальних цінностей на 24,3%, а дебіторської заборгованості зменшилась лише на 3,8 %. Важливо зазначити, що в умовах 2020-2021 років на підприємствах галузі спостерігається збільшення обсягу грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, але цей показник суттєво зменшується у 2022 році на користь залишків грошових коштів та їх еквівалентів. Це свідчить про певні зміни в структурі оборотного капіталу на підприємствах галузі.

Протягом аналізованого періоду спостерігається стабільне перетікання оборотного капіталу із матеріальної сфери до нематеріальної. Питома вага товарно-матеріальних цінностей зменшилася з 42,4 % до 23,9 % протягом шести років, тоді як питома вага нематеріальних оборотних активів зросла відповідно з 57,6 % до 76,1 %. Це свідчить про зміни в структурі оборотного капіталу підприємств галузі та переважання нематеріальних активів.

Дебіторська заборгованість є основним нематеріальним елементом оборотного капіталу, і її питома вага постійно зростала, збільшившись з 45,4 % до 62,95 % у складі оборотного капіталу підприємств. Це зростання є результатом надання кредиту для товарів та віддачі переваги продажу продукції з відстрочкою платежу, що призводить до залежності платоспроможності підприємства-виробника від фінансового стану покупців.

У 2020 році питома вага грошових коштів збільшилася до 10,5 %, а питома вага поточних фінансових інвестицій зменшилася, оскільки підприємства прагнули підтримати свою платоспроможність та уникнути ризику витрат на менш ліквідні активи в умовах нестабільних розрахунків між контрагентами. Зміни в обсязі та питомій вазі інших оборотних активів були незначними.

Отже, аналіз обсягу та структури оборотних активів підприємств галузі спеціалізованої оптової торгівлі протягом 2018-2022 років показує, що товарно-матеріальні цінності та дебіторська заборгованість є ключовими компонентами оборотного капіталу, і зміни в їх обсягах суттєво впливають на структуру та стан оборотного капіталу на підприємствах цієї галузі.

Більшість складових оборотного капіталу на підприємствах галузі спеціалізованої оптової торгівлі перебували на мінімальних рівнях у 2018 році, а найвищі обсяги були досягнуті в 2022 році. Варто зауважити, що обсяг поточних фінансових інвестицій становив 363,712.4 тис. грн. у 2021 році.

Проте, починаючи з 2022 року, спостерігається стрімке зростання обсягу поточних фінансових інвестицій, що обмежується до 17946.2 тис. грн. в 2022 році, відповідаючи рівню на початку аналізованого періоду. Це можна пояснити обмеженим доступом до кредитних ресурсів через кризу ліквідності фінансових установ, що змусило підприємства галузі утриматися від фінансових інвестицій та забезпечити свою платоспроможність великими обсягами високоліквідних активів. Так як основне призначення оборотного капіталу полягає в тому, щоб забезпечити неперервність операцій підприємства та постійно забезпечувати оборотність, то зміни в структурі оборотного капіталу потребують аналізу з урахуванням динаміки обсягу виручки від продажу продукції. Зміни в оборотному капіталі та його складових можна оцінити за допомогою показників оборотності, які відображають чутливість обсягу оборотного капіталу до змін виручки від продажу продукції. Динаміка використання оборотного капіталу в галузі представлена на рисунку 2.1.

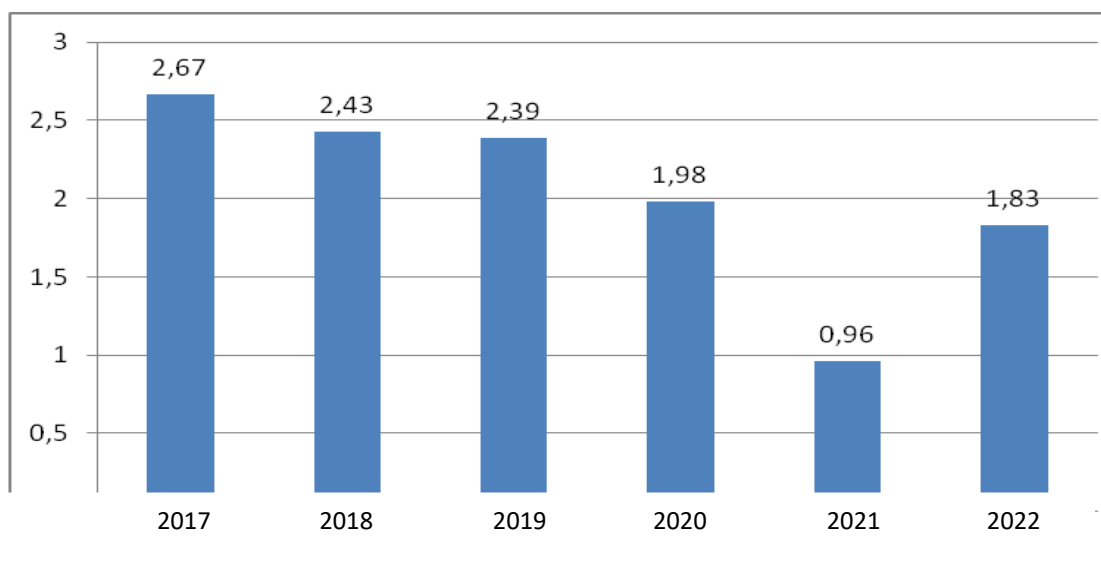

Рис. 2.1. Динаміка активності використання оборотного капіталу галузі спеціалізованої оптової торгівлі України

Дослідження того, як формується оборотний капітал на основі розділення джерел фінансування на власний капітал, довгострокові зобов'язання та поточні зобов'язання, показує, що підприємства галузі значною мірою залежать від внутрішнього фінансування (рис. 2.2).

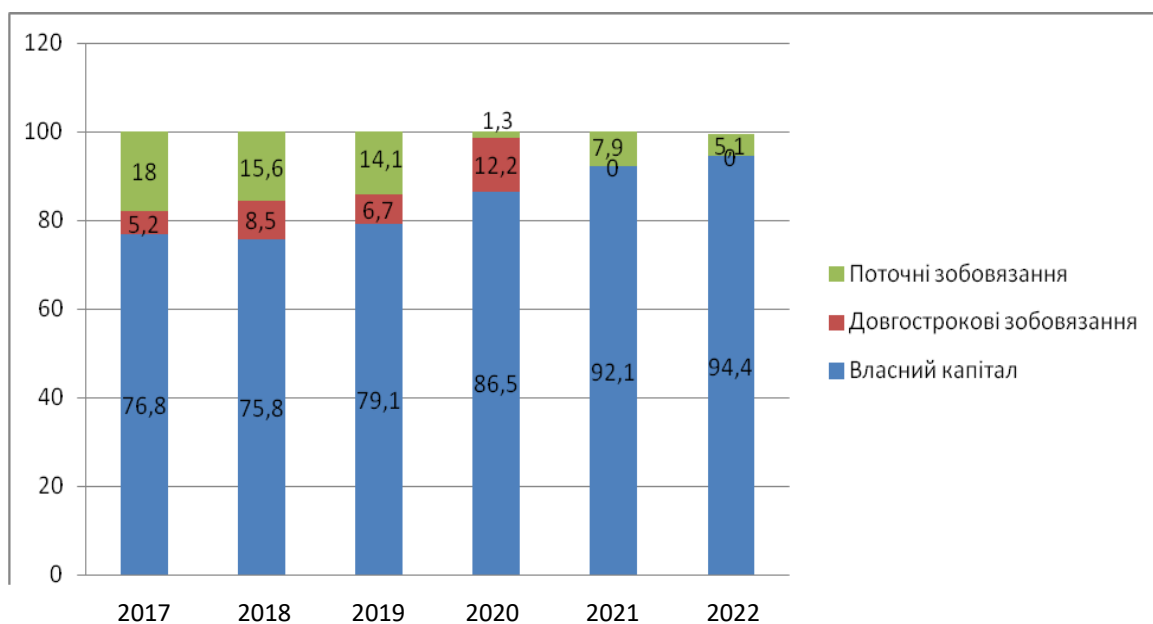

Рис. 2.2. Динаміка структури джерел фінансування оборотних активів підприємств спеціалізованої оптової торгівлі

Частка власного капіталу в структурі джерел фінансування оборотних активів підприємств галузі залишається на високому рівні, коливаючись від 75,8 % до 100 %. Це свідчить про повну фінансову стійкість. Протягом періоду з 2017 по 2022 роки найменший внесок в структуру джерел фінансування оборотних активів здійснювали довгострокові зобов'язання, частка яких коливалася від 5,2 % до 6,7 %. Проте у 2020-2022 роках ця позиція була витіснена найменш надійним джерелом фінансування - поточними зобов'язаннями, які склали всього 1,3 % та 0 % відповідно до структури джерел фінансування.

Ця тенденція обумовлена недостатнім зростанням обсягів власного капіталу підприємств галузі у 2022 році, яке становило 1 214 242,6 тис. грн., що складає всього 22,36 % від абсолютного обсягу попереднього року. Зокрема, оборотні активи зросли на 4 269 257, 8 тис. грн. або на 63,3 %. Слід зауважити, що у 2021 році власний капітал скоротився на 1519520,2 тис. грн., або на 22,9 %, що було обумовлено наявністю сум непокритого збитку.

Аналіз поточних зобов'язань підприємств спеціалізованої оптової торгівлі показує стійке збільшення їх абсолютного обсягу протягом аналізованого періоду, зростаючи з 2 813786,8 тис. грн. у 2017 році до 13 383004,6 тис. грн. у 2022 році.

Цей ріст відзначався стрімкими темпами впродовж 2018-2020 років, такими як 24,92 % у 2018 році, 51,8 7% у 2019 році та 78,55 % у 2020 році. У 2021 році темпи зростання сповільнилися і становили 8,05 %, але у 2022 році відновили своє активне зростання, досягнувши 33,3 %.

З огляду на властивості оборотного капіталу, такі як оборотність і здатність існувати у різних формах, об'єднуючи оборотні активи та джерела їх

формування, рекомендується провести порівняльний аналіз структури поточних активів та пасивів підприємств галузі за різні роки, використовуючи показники ліквідності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Коефіцієнти ліквідності підприємств спеціалізованої оптової торгівлі

Назва показника	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Абсолютна ліквідність	0,12	0,06	0,07	0,05	0,06	0,09
Швидка ліквідність	0,65	0,62	0,64	0,57	0,72	0,71
Загальна ліквідність	1,22	1,13	1,09	0,99	1,06	1,12
Узагальнений показник ліквідності	1,22	1,19	1,15	0,94	0,99	1,12

*Джерело: розраховано автором за даними [60]

Аналіз даних таблиці 2.2 показує, що абсолютна ліквідність підприємств галузі зазвичай перебуває на середньому рівні, де від 5% до 12 % поточних зобов'язань може бути погашено негайно.

Коефіцієнт швидкої ліквідності перебуває в діапазоні від 0,57 до 0,72, і це, головним чином, зумовлено накопиченими обсягами дебіторської заборгованості. Враховуючи, що фінансовий ризик неповернення дебіторської заборгованості зростає в несприятливих умовах, у середньому коефіцієнт швидкої ліквідності на рівні 0,65 свідчить про нестабільну платоспроможність підприємств галузі.

Особливо тривожним є рівень платоспроможності підприємств галузі в 2020 році, коли значення коефіцієнтів загальної ліквідності та узагальненого коефіцієнту ліквідності знизилися до рівня 0,94. Це значення менше за критичне значення 1, що означає, що всі оборотні активи, включаючи їх згруповані за строками, недостатньо для проведення розрахунків за поточними зобов'язаннями. Ця ситуація ставить під загрозу продовження функціонування підприємств.

Аналіз зміни обсягу та структури оборотного капіталу підприємств спеціалізованої оптової торгівлі України з 2017 по 2022 рік виявив кілька важливих властивостей формування цього капіталу:

- збільшення оборотного капіталу. Оборотний капітал становить більшу частину активів підприємства. Це свідчить про необхідність забезпечення стійкого обороту активів у діяльності підприємств;

- перетікання від матеріальної до нематеріальної сфери. Питома вага нематеріальних оборотних активів зросла, водночас знижуючи питому вагу матеріальних оборотних активів, що свідчить про модифікацію структури оборотного капіталу;

- збільшення дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість стала переважним нематеріальним елементом оборотного капіталу. Це пов'язано із збільшенням продажу товарів в кредит і залежністю від фінансового стану покупців;

- формування обмеженого обсягу високоліквідних елементів. Структура оборотного капіталу підприємств має обмежений обсяг високоліквідних активів, що зазвичай не вистачає для погашення поточних зобов'язань;

- використання товарних та банківських кредитів. Підприємства використовують товарні кредити та короткострокові банківські кредити як основне джерело формування оборотного капіталу;

- зниження економічної активності. Загальна активність використання оборотного капіталу підприємств знижується, особливо під впливом зовнішніх умов функціонування;

- погіршення фінансової незалежності. При формуванні структури джерел фінансування оборотного капіталу спостерігається зниження фінансової незалежності підприємств;

– високий вплив зовнішніх умов. Зовнішні умови функціонування, такі як економічна криза, можуть має великий вплив на структуру та стан оборотного капіталу підприємств.

Ці властивості важливі для розуміння фінансової стабільності та ризиків, пов'язаних з управлінням оборотним капіталом підприємств галузі спеціалізованої оптової торгівлі в Україні.

2.2 Оцінка платоспроможності ТОВ «ВБК СТАНДАРТ»

Фінансовий стан підприємства можна оцінювати з точки зору короткострокової та довгострокової перспективи. У короткостроковій перспективі критеріями оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі погашати свої короткострокові зобов'язання.

Аналіз ліквідності включає: складання балансу ліквідності (табл.2.3-2.8), розрахунок та аналіз ключових показників ліквідності [27].

Для визначення ліквідності балансу необхідно порівняти підсумки наведених груп по активу і пасиву. Баланс є абсолютно ліквідним, коли виконується наступне співвідношення [31, с. 226]:

$$A1 \geq P1; \quad A2 \geq P2; \quad A3 \geq P3; \quad A4 \leq P4.$$

Зіставлення першої та другої груп активів із першими двома групами пасивів дозволяє оцінити поточну ліквідність, яка свідчить про платоспроможність підприємства на найближчий час.

Порівняння активів (А3), що повільно реалізуються з довгостроковими пасивами (П3) відображає перспективну ліквідність – прогноз платоспроможності на основі порівняння майбутніх надходжень і платежів.

Таблиця 2.3

Ліквідність балансу ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2018 рік (тис. грн..)

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Надлишок (нестача) +,-	
						На початок року	На кінець року
Група А1	1206	1151	Група П1	1578	690	-372	461
Група А2	2615	2847	Група П2	919	563	3534	3410
Група А3	10798	10640	Група П3	0	0	10798	10640
Група А4	10848	10083	Група П4	22067	21962	-11219	-11879
Баланс	23645	22652	Баланс	23645	22652	0	0

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Таким чином, у 2018 році бачимо, що балансове співвідношення майже виконується на початок 2018 року, за виключенням першого ($A1 < P1$), але уже на кінець року ліквідність балансу повністю відновлено.

Як бачимо, у 2019 році баланс ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” є повністю ліквідним як на початок, так і на кінець періоду. Це свідчить про те, що операційна діяльність компанії адекватно покривається власним оборотним капіталом.

Таблиця 2.4

Ліквідність балансу ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2019 рік (тис. грн..)

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Надлишок (нестача) +,-	
						На	На

						початок року	кінець року
Група А1	1151	1098	Група П1	690	719	461	379
Група А2	2847	2701	Група П2	563	589	3410	3290
Група А3	12568	12347	Група П3	0	0	12568	12347
Група А4	10083	10439	Група П4	21962	22067	-11879	-11628
Баланс	22652	22786	Баланс	22652	22786	0	0

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Таблиця 2.5

Ліквідність балансу ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2020 рік (тис. грн..)

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Надлишок (нестача) +,-	
						На початок року	На кінець року
Група А1	1098	1404	Група П1	719	456	379	948
Група А2	2701	1138	Група П2	589	645	3290	1783
Група А3	12347	8085	Група П3	0	0	12347	8085
Група А4	10439	10182	Група П4	22067	20998	-11628	-10816
Баланс	22786	21454	Баланс	22786	21454	0	0

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Аналіз даних таблиці говорить про те, що тенденція до підтримки ліквідності балансу підтримується. Тобто зберігаються основні нерівності: так А1 є більшим за П1, А2 є більшим за розміром за П2, А3 більше П3, а А4 є меншим за П4.

Таблиця 2.6

Ліквідність балансу ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2021 рік (тис. грн..)

Актив	На	На	Пасив	На	На	Надлишок
-------	----	----	-------	----	----	----------

	початок року	кінець року		початок року	кінець року	(нестача) +,-	
						На початок року	На кінець року
Група А1	1404	1143	Група П1	456	813	948	330
Група А2	1138	1755	Група П2	645	559	1783	2314
Група А3	8085	8957	Група П3	0	0	8085	8957
Група А4	10182	10576	Група П4	20998	22177	-10816	-11601
Баланс	21454	22990	Баланс	21454	22990	0	0

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

На кінець 2021 року ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" зазнало зменшення суми високоліквідних активів, але це зменшення не вплинуло на виконання першої умови ліквідності балансу. Це означає, що підприємство має достатньо грошових коштів у національній та іноземній валютах, а також поточних фінансових інвестицій для того, щоб покрити свої поточні зобов'язання. На кінець 2021 року ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" мало стабільну ліквідність і здатність вчасно розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями, та мало додаткові резерви для покриття несподіваних витрат чи фінансових втрат. Так на початок 2021 року підприємство мало резерви у сумі 948 тис. грн., а на кінець року - 330 тис. грн. Ці резерви можуть бути використані в разі несподіваних фінансових труднощів або необхідності додаткових грошових коштів для покриття зобов'язань.

Аналіз другої умови ліквідності ($A2 > P2$) показує, що в аналізованому періоді у ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" відсутні короткострокові кредити банків і поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями. Це сприяло тому, що підприємство мало надлишок середньоліквідних активів, який на початок року становив 1138 тис. грн., а на кінець року - 1755 тис. грн. Тобто середньоліквідні активи перевищували короткострокові пасиви, що свідчить про готовність підприємства виконати свої поточні зобов'язання.

Щодо третьої умови ліквідності ($A3 > P3$), вона була виконана завдяки

відсутності довгострокових зобов'язань у підприємства та значній кількості запасів. Це означає, що підприємство не мало довгострокових зобов'язань, які потребували б погашення протягом найближчого року, і мало достатню кількість запасів для виконання своїх фінансових зобов'язань.

Виконання перших трьох умов ліквідності балансу свідчить про наявність власних оборотних коштів та дотримання мінімальних умов фінансової стійкості. Це означає, що ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" в аналізованому періоді має достатньо ресурсів для вчасного погашення своїх короткострокових зобов'язань.

Однак важколіквідні активи на ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" не завжди досить для покриття постійних зобов'язань, і це свідчить про відсутність фінансового резерву для виконання довгострокових зобов'язань ($A4 < P4$). Це може вказувати на необхідність підприємства розглядати можливості залучення додаткового довгострокового фінансування або раціоналізувати свою діяльність з метою зменшення постійних зобов'язань.

Таблиця 2.7

Ліквідність балансу ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" за 2022 рік (тис. грн..)

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Надлишок (нестача) +,-	
						На початок року	На кінець року
Група А1	1404	1143	Група П1	813	798	948	345
Група А2	1755	2314	Група П2	559	687	1783	2314
Група А3	8085	8957	Група П3	0	0	8085	8957
Група А4	10182	10036	Група П4	20998	21490	-10816	-11454
Баланс	21454	22288	Баланс	22786	22288	0	0

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Як бачимо, у 2022 році баланс ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” також є абсолютно ліквідним. Тобто виконується перша умова ліквідності ($A1 > П1$, $A2 > П2$): $1404 > 813$, також $1143 > 798$, що свідчить про наявність достатньої кількості грошових коштів і високоліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань.

Друга умова ліквідності ($A3 > П3$) також виконується протягом 2022 року: $1755 > 559$, $2314 > 687$, що вказує на відсутність довгострокових зобов'язань і наявність значної кількості запасів.

Третя умова ліквідності ($A4 > П4$) у 2022 році має наступним вигляд: $8085 > 0$ та $8957 > 0$, що означає відсутність необоротних активів у короткостроковому фінансуванні підприємства.

Четверта умова ліквідності ($A5 < П5$) виконується: $10182 < 20998$ та $10036 < 21490$, що свідчить про те, що власний капітал підприємства не перевищує вартість необоротних активів.

Отже, на основі аналізу балансу ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" можна стверджувати, що підприємство має абсолютно ліквідний баланс. Наявність надлишкових коштів та високоліквідних активів на кінець року може позитивно вплинути на можливість швидкого розрахунку підприємства з банками, позичальниками та іншими контрагентами. Це свідчить про фінансову стійкість та готовність підприємства до непередбачених обставин. Такий баланс може допомогти забезпечити безперебійну діяльність і зберегти платоспроможність підприємства в короткостроковій перспективі.

Ліквідність кожної частини оборотного капіталу вказує на її здатність швидко перетворюватися в грошову форму, тобто на те, наскільки легко підприємство може покрити свої короткострокові зобов'язання з цими активами. Підвищення рівня ліквідності важливо для забезпечення платоспроможності підприємства та для зменшення ризику невиконання своїх фінансових зобов'язань у короткостроковій перспективі. Розглядаючи кожну

частину оборотного капіталу окремо, підприємство може зрозуміти, які саме активи найбільш ліквідні і можуть бути використані для покриття своїх зобов'язань у найкоротший термін [9, с. 146].

Узагальнений баланс виконання умов ліквідності по підприємству наведено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Виконання умов ліквідності по ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2018-2022

рр.

Умова ліквідності	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
$A1 \geq П1$	+	+	+	+	+
$A2 \geq П2$	+	+	+	+	+
$A3 \geq П3$	+	+	+	+	+
$A4 \leq П4$	+	+	+	+	+
Тип ліквідності балансу	Абсолютна ліквідність	Абсолютна ліквідність	Абсолютна ліквідність	Абсолютна ліквідність	Абсолютна ліквідність

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що протягом 2018-2022 рр. по балансу ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” виконувалися усі умови ліквідності і баланс підприємства був абсолютно ліквідним.

За показниками загальної ліквідності видно, що підприємство має достатні резерви ліквідності, оскільки поточні активи перевищують короткострокові зобов'язання, що робить його здатним погашати зобов'язання вчасно. Також підприємство має значні оборотні кошти, сформовані завдяки власним джерелам. Це є важливим і з точки зору кредиторів, і з точки зору керівництва підприємства. Власні оборотні кошти свідчать про фінансову стійкість підприємства та здатність покривати свої зобов'язання без великих ризиків.

Проте за несприятливих обставин, накопичення великої кількості активів у формі запасів або невиконання дебіторської заборгованості може призвести до недооплати, а це може призвести до зменшення ліквідності підприємства. Тому важливо збалансувати рівень запасів і дебіторської заборгованості, щоб підтримувати оптимальну ліквідність.

Розрахунок показників ліквідності підприємства наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка основних показників ліквідності ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” (тис. грн.)

	2018р.	2019р.	2019 до 2018р.	2020р.	2020 до 2019р.	2021р.	2021 до 2020р.	2022р.	2022 до 2021р.
A1	1151	1098	-53	1147	49	1404	257	1143	-261
A2	3410	3290	-120	3457	167	1783	-1674	2314	531
A3	10640	12347	1707	12414	67	8085	-4329	8957	872
П1	690	719	29	813	94	456	-357	813	357
П2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Загальна ліквідність	22,03	23,28	1,25	20,93	-2,34	24,72	3,79	15,27	-9,45
Поточна ліквідність	6,61	6,10	-0,51	5,66	-0,44	6,99	1,33	4,25	-2,74
Абсолютна ліквідність	1,67	1,53	-0,14	1,41	-0,12	3,08	1,67	1,41	-1,673

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Аналіз динаміки цього показника свідчить про його коливання. Наприклад, у 2020 році він зменшився на 2,34 відсоткових пункти, а у 2022 році - на 9,45 відсоткових пункти. Останнє пояснюється значним погіршенням загальної економічної ситуації в Україні. Однак слід зазначити, що, незважаючи на зниження цього показника, його величина не досягла кризових значень і є вищою за нормативний рівень.

Зниження коефіцієнта також можна пояснити впливом двох факторів: збільшенням оборотних активів та значним зростанням короткострокових зобов'язань. Високе значення коефіцієнта свідчить про надлишкові виробничі запаси, затоварення готової продукції на складах та невиправдане зростання дебіторської заборгованості.

Динаміку розрахованих показників ліквідності та платоспроможності відображено на рисунку 2.3.

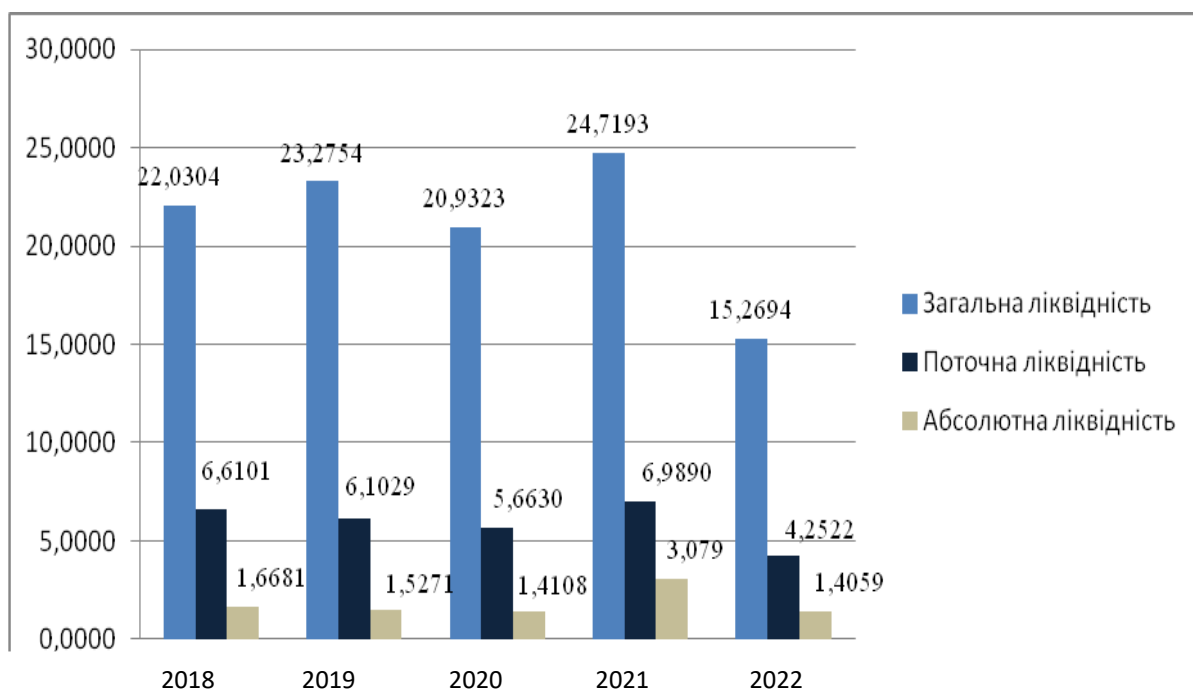

Рис. 2.3 Динаміка показників ліквідності та платоспроможності у 2018-2022 рр.

З рисунку 2.3 видно, що початок 2018 року характеризувався надмірною ліквідністю, але згодом спостерігалася спадна динаміка ліквідності. Однак до кінця 2021 року були вжиті заходи, що дозволили підприємству нейтралізувати цей аспект і привести ліквідність до нормативного рівня. Винятком є лише загальний коефіцієнт ліквідності, що залишився достатньо великим, зважаючи на зменшення його значення.

Аналогічно динаміці показника загальної ліквідності, показник поточної ліквідності зменшився у 2020 році на 0,5 пунктів, збільшився у 2021 році на 1,33 пункти, порівняно із 2020 роком. Значне зменшення цього показника спостерігається також у 2022 році – на 2,74 пункти, що стало причиною зменшення активів, що швидко реалізуються та зростанням поточних зобов'язань.

Динаміка показника поточної ліквідності також є важливим показником фінансового стану підприємства. Цей показник зазнав коливань протягом аналізованого періоду. Зменшення показника поточної ліквідності на 0,5 пунктів у 2020 році може бути викликане різними факторами, такими як збільшення поточних зобов'язань або зменшення поточних активів. Збільшення цього показника на 1.33 пункти в 2021 році свідчить про покращення ліквідності. Однак знову спостерігається зменшення на 2.74 пункти в 2022 році, яке може бути пов'язане зі збільшенням поточних зобов'язань та зменшенням активів, які можна швидко реалізувати.

Ці коливання в показнику поточної ліквідності можуть впливати на спроможність підприємства своєчасно і в повному обсязі розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Проте, він як і інші показники платоспроможності підприємства знаходиться в задовільному стані.

Динаміка цього показника також є нерівномірною і відображає загальні тенденції, що спостерігаються у інших показників. Хоча, загальний рівень даного показника є набагато вищим за нормативний, але його суттєве зменшення у 2022 році має привернути до себе увагу фінансових менеджерів.

Важливими також є показники дебіторської та кредиторської заборгованості, особливо їх співвідношення. Розраховані показники співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості та рівень власного оборотного капіталу наведено в таблиці 2.10.

Чистий оборотний капітал є ключовим для забезпечення фінансової стабільності підприємства. Його розмір вказує на те, чи є достатньо коштів для виконання короткострокових зобов'язань та чи існують резерви для можливого розширення діяльності. У випадку ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" зростання розміру чистого оборотного капіталу свідчить про високий рівень фінансової стійкості, а позитивна динаміка цього показника, яку можна побачити на рисунку 2.4, свідчить про збільшену гнучкість у використанні власних ресурсів підприємства.

Таблиця 2.10

Динаміка додаткових показників ліквідності
ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" за 2018 – 2022 роки

Показник	2018р.	2019р.	2019 до 2018рр.	2020р.	2020 до 2019р.	2021р.	2021 до 2020рр.	2022р.	2022 до 2021рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Дебіторська заборгованість, тис. грн	2259	2192	-67	2310	118	1779	-531	2310	531
Кредиторська заборгованість, тис грн	690	719	29	813	94	456	-357	813	357
Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	3,27	3,05	-0,23	2,841	-0,21	3,90	1,06	2,84	-1,06
Власний капітал, тис. грн	21962	22067	105	22177	110	20923	-1254	21490	567
Необоротні активи, тис. грн	10083	10439	356	10576	137	10182	-394	10036	-146
ВОК (власні оборотні кошти)	11879	11628	-251	11601	-27	10741	-860	11454	713
Поточні активи, тис. грн	12569	12347	-222	12414	67	11272	-1142	12252	980

Поточні пасиви, тис. грн	690	719	29	813	94	456	-357	798	342
Чистий оборотний капітал, тис. грн	11879	11628	-251	11601	-27	10816	-785	11454	638

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Показник відношення дебіторської та кредиторської заборгованості, як показано на рисунку 2.5, підтверджує раціональність співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю протягом всього аналізованого періоду. Дебіторська заборгованість завжди перевищує кредиторську, що означає, що в разі необхідності погашення кредиторських зобов'язань, підприємство матиме достатні резерви у вигляді дебіторської заборгованості для здійснення оплати.

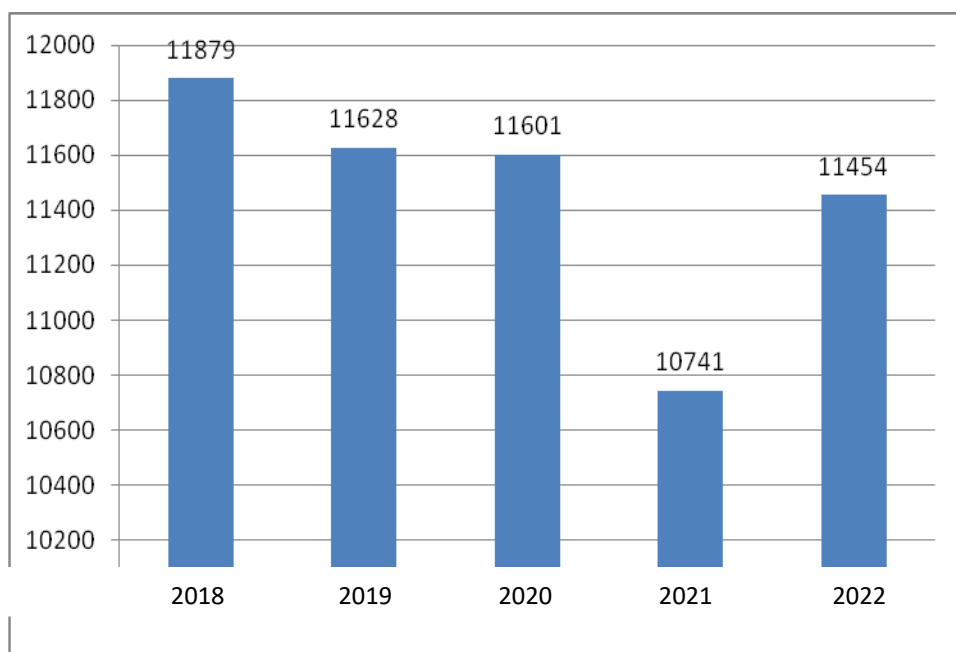

Рис. 2.4 Динаміка власного оборотного капіталу у 2018-2022 рр

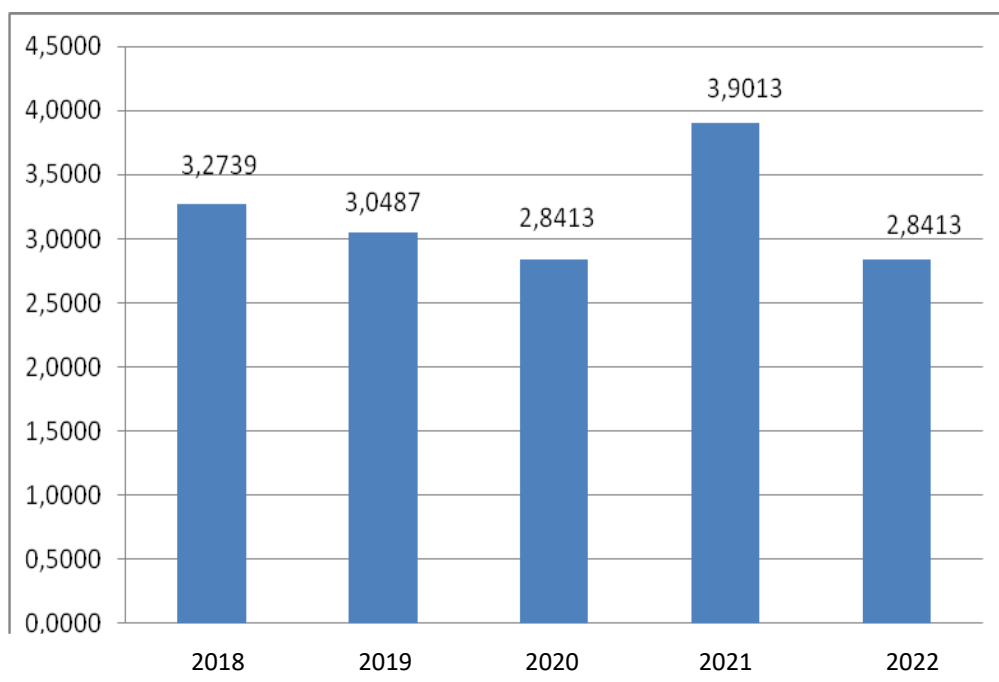

Рис. 2.5 Динаміка співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості у 2018-2022 рр.

Постійне зменшення цього показника є єдиною негативною рисою, яку можна виділити. Таким чином, фінансовий менеджер повинен зосередити увагу на забезпеченні сталості цього показника.

Таким чином, можна відзначити, що протягом 2018-2022 років ВОК має тенденцію до зростання, що пояснюється зростанням необоротних активів протягом аналізованого періоду і збільшенням власного капіталу. ВОК залишається на позитивному рівні, що є позитивним показником ефективності діяльності підприємства.

Загальною оцінкою ліквідності та платоспроможності ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" за 2018-2022 роки є висновок, що підприємство в цей період є абсолютно ліквідним та платоспроможним. Це підтверджується розрахованими та проаналізованими показниками. Проте важливо відзначити спадну динаміку всіх цих показників на кінець року, що може свідчити про погіршення ліквідності та платоспроможності, але поки що це погіршення не є критичним і може бути виправлено в майбутньому звітному періоді.

Важливою позитивною тенденцією є зростання власного оборотного капіталу, що свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства.

2.3 Аналіз фінансової стійкості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану. Вона відображає рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування, таких як кредитори та інвестори, і характеризується співвідношенням власних коштів та залучених коштів. Цей показник надає загальну оцінку фінансової стабільності підприємства.

Зведемо дані по показникам фінансової стійкості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” до таблиці 2.11.

Аналізуючи дані таблиці, помічаємо, що протягом усього періоду з 2018 по 2022 роки підприємство демонструє високі показники фінансової стійкості. Зокрема, показник автономії залишається на рівні більше ніж 0,9 протягом всього цього періоду. Це означає, що понад 90% всього капіталу підприємства є власним капіталом, що свідчить про високий рівень фінансової стійкості та незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Таблиця 2.11

Показники фінансової стійкості підприємства

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.
Коефіцієнт автономії	0,967	0,965	0,961	0,975	0,964
Коефіцієнт фінансування	0,032	0,033	0,037	0,022	0,037
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,030	0,032	0,035	0,021	0,036
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	0,00744	0,00718	0,00709	0,00000	0,00000

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Коефіцієнт фінансування відображає співвідношення між власним та позиковим капіталом підприємства. Протягом всього аналізованого періоду він показує високий рівень незалежності підприємства та малу частку позикових коштів у його капіталі.

Аналіз показника співвідношення довгострокового та необоротного капіталу дозволяє зробити висновок, що довгострокові джерела фінансування мають дуже невелику частку у загальній структурі необоротних активів. Іншими словами, майно та активи підприємства належать переважно його власникам.

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” відображена на рисунку 2.6.

На рисунку 2.6 помітна позитивна динаміка коефіцієнтів поточної заборгованості та фінансування, хоча їхні значення залишаються на низькому рівні, і це зростання не має суттєвого впливу на діяльність підприємства. Коефіцієнт автономії зменшився, але незначно, що також не суттєво впливає на аналіз.

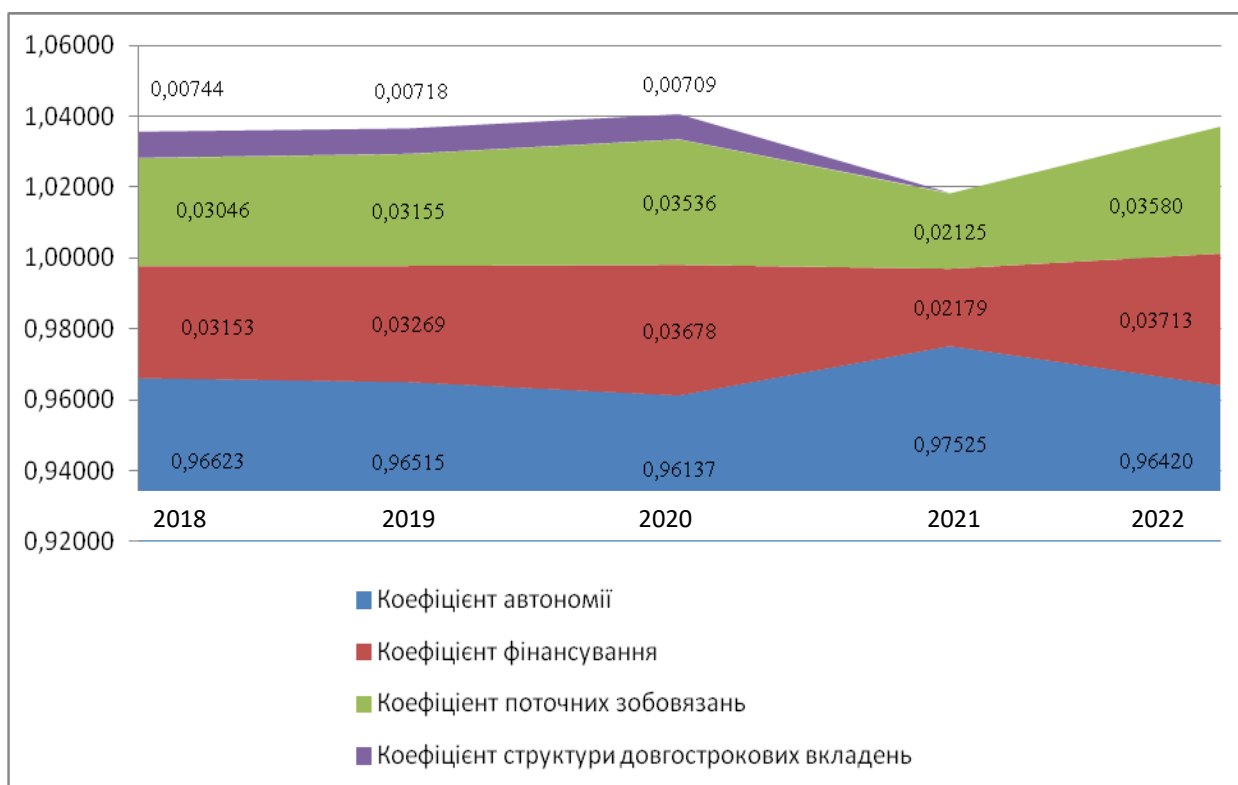

Рис. 2.6 Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” у 2018-2022 рр.

Отже, при аналізі показників фінансової стійкості ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" можна прийти до висновку, що вони залишаються на високому рівні, свідчаючи про фінансову стійкість підприємства та його незалежність від зовнішніх кредиторів та інвесторів.

Аналіз оборотності засобів — це процес оцінки, який допомагає виявити, наскільки ефективно використовуються активи та ресурси підприємства для збільшення обсягів виробництва та оптимізації витрат фінансових ресурсів [19]. Результати розрахунку оборотності коштів підприємства показано в таблиці 2.12.

Відобразимо на рисунку 2.7 динаміку оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості, а на рисунку 2.8 – динаміку періодів їх оборотності.

Таблиця 2.12

Динаміка показників оборотності коштів підприємства ТОВ “ВБК
СТАНДАРТ”

Показник	2018р.	2019р.	2019 до 2018рр.	2020р.	2020 до 2019рр.	2021р.	2021 до 2020рр.	2022р.	2022 до 2021рр.
Коефіцієнт оборотності активів	0,510	0,516	0,006	0,509	-0,007	0,548	0,040	0,547	-0,001
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,114	5,364	0,250	5,062	-0,302	6,612	1,550	5,279	-1,333
Період обороту дебіторської заборгованості, днів	70	67	-3	71	4	54	-17	68	14
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	16,742	16,353	-0,389	14,382	-1,971	25,796	11,414	15,000	-10,796
Період обороту кредиторської заборгованості, днів	22	22	1	25	3	14	-11	24	10

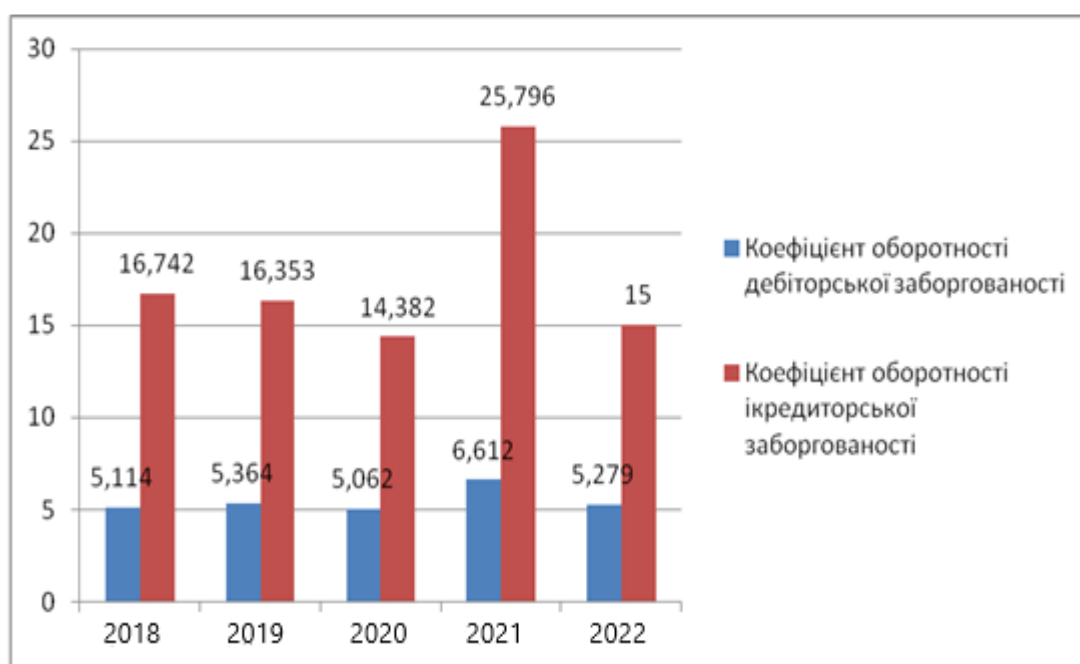

Рис. 2.7 Динаміка оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2018- 2022 рр.

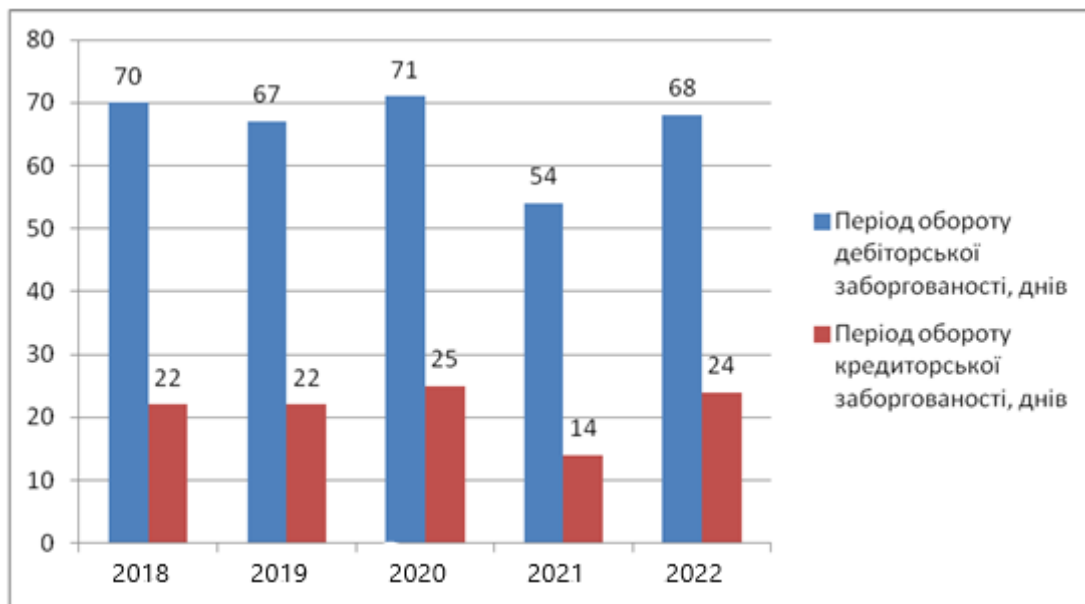

Рис. 2.8 Динаміка періоду оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2018-2022 рр.

Рисунок 2.7 вказує на зменшення оборотності як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Це зменшення оборотності вказує на те, що підприємство збільшило час, який потрібен для здійснення операцій з дебіторською та кредиторською заборгованістю, як покупцями, так і постачальниками. Як видно з рисунку 2.8, це також призвело до збільшення періоду оборотності в днях.

Отже, на підставі аналізу цих показників можна стверджувати, що підприємство має платоспроможність і ліквідність. Проте результати також показують, що ефективність використання активів підприємства зменшилася на кінець досліджуваного періоду.

Рентабельність є ключовим показником економічної ефективності підприємства. Вона відображає, наскільки успішно підприємство використовує свої ресурси, такі як матеріали, працю, інвестиції, для генерації

прибутку. Висока рентабельність свідчить про те, що підприємство успішно веде свою діяльність і здатне генерувати прибуток.

Аналіз рентабельності допомагає в оцінці фінансового стану підприємства, а також порівнювати його результати з іншими компаніями в галузі або на ринку. Різні показники рентабельності, такі як чиста рентабельність, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу і т. д., дозволяють отримати різні аспекти фінансової ефективності підприємства та допомагають інвесторам, кредиторам і власникам приймати управлінські рішення.

Показників рентабельності підприємства наведено в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Показники рентабельності діяльності ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”

Показник	2018р.	2019р.	2019 до 2018рр.	2020р.	2020 до 2019рр.	2021р.	2021 до 2020рр.	2022р.
Рентабельність активів, %	3,04	3,10	0,06	2,70	-0,41	3,67	0,98	3,83
Рентабельність власного капіталу, %	3,15	3,21	0,07	2,81	-0,41	3,77	0,96	3,97
Рентабельність продажів, %	5,96	6,01	0,05	5,30	-0,71	6,70	1,40	7,00

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Результати аналізу свідчать, що підприємство показує позитивну рентабельність активів та власного капіталу, за винятком деяких років, коли спостерігалися негативні впливи зовнішніх чинників, таких як економічні труднощі. Такі негативні впливи можуть тимчасово знижувати рентабельність, але загальна тенденція є позитивною.

Важливо підкреслити, що підприємство є прибутковим протягом більшості років, що свідчить про його успішну фінансову діяльність та здатність генерувати прибуток для власників і інвесторів. Це є позитивним

аспектом і може бути важливим для повернення кредитів та інвестицій в майбутньому.

Динаміку показників рентабельності досліджуваного підприємства відображено на рисунку 2.9

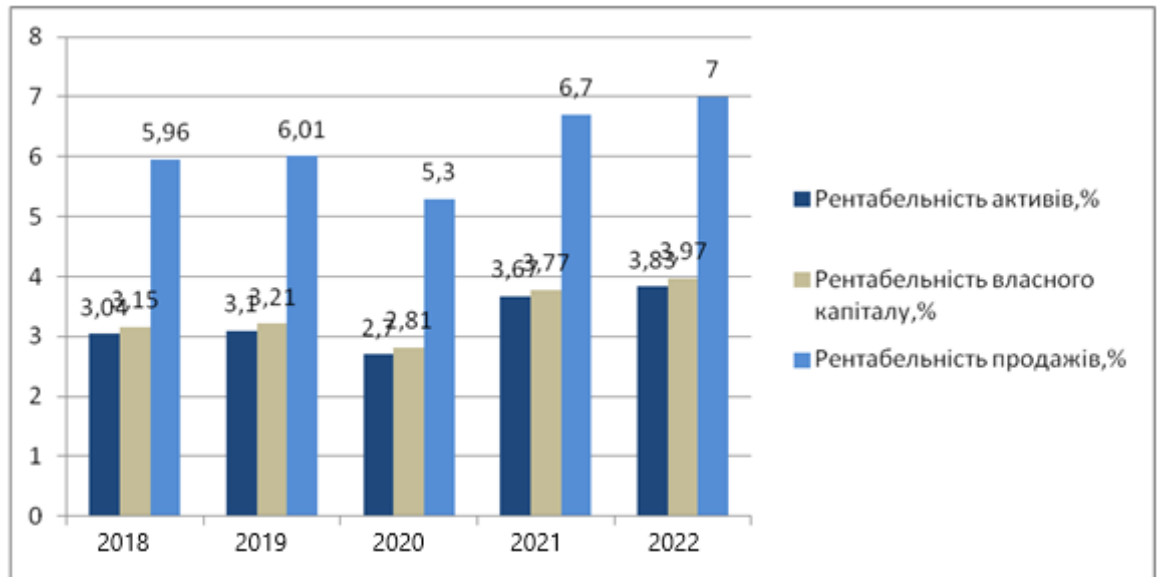

Рис. 2.9 Динаміка показників рентабельності за 2018 – 2022 рр

Рисунок 2.9 відображає позитивну динаміку всіх аналізованих показників рентабельності, що свідчить про той факт, що підприємство успішно оптимізує свою діяльність та збільшує свою прибутковість. Протягом досліджуваного періоду підприємство здійснювало діяльність, яка приносила прибуток, і ця тенденція зміцнювалася з часом, особливо в останні роки.

Узагальнюючи результати аналізу рентабельності, можна відзначити, що підприємство є рентабельним, що свідчить про ефективну фінансову діяльність та здатність приносити прибуток. Такі результати можуть бути привабливими для інвесторів та кредиторів, які шукають можливості для вкладення коштів в стабільні та прибуткові підприємства.

Абсолютні показники фінансової стійкості характеризують ступінь покриття запасів джерелами їх формування. Відношення окремих запасів до джерел їх покриття дозволяє охарактеризувати тип фінансової стійкості.

При визначенні типу фінансової стійкості до запасів (Reserves) відносять виробничі запаси, готову продукцію, незавершене виробництво, товари, витрати майбутніх періодів, строк погашення яких менший ніж 12 місяців (Ф. 1 р. 100 + ... + р. 140+ р. 270*).

1. Наявність власних коштів (В) — визначається як різниця між власним капіталом (ВК) та необоротними активами (НА) підприємства:

$$В = ВК - НА \quad (2.1)$$

2. Наявність власних та довгострокових позикових коштів (робочий капітал) (ВД) — визначається збільшенням попереднього показника на суму довгострокових зобов'язань (ДЗ):

$$ВД = В + ДЗ \quad (2.2)$$

3. Наявність загальних коштів (ЗК) — фінансування запасів визначається збільшенням попереднього показника на суму короткострокових кредитів банків (КК):

$$ЗК = ВД + КК \quad (2.3)$$

Трьом показникам наявності джерел фінансування запасів відповідають три показники забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування.

1. Надлишок (+) або дефіцит (–) власних коштів (Ф^В):

$$Ф^В = К_в - З \quad (2.4)$$

де $К_в$ — власні кошти;

$З$ — запаси.

2. Надлишок (+) чи дефіцит (–) власних та довгострокових позикових коштів (Φ^T):

$$\Phi^T = K_{в.пз} - З \quad (2.5)$$

де $K_{в.пз}$ - власні та довгострокові позикові кошти

3. Надлишок (+) чи дефіцит (–) загальних коштів (Φ^o):

$$\Phi^o = K_o - З \quad (2.6)$$

де K_o – загальні кошти.

Для визначення типу фінансової стійкості використовують трьохкомпонентний показник:

$$S = \{S(\pm\Phi^в), S(\pm\Phi^T), S(\pm\Phi^o)\},$$

де функція визначається так:

$$S \Phi = \{1, \text{якщо } \Phi \geq 0$$

$$0, \text{якщо } \Phi < 0$$

Для характеристики фінансового стану на підприємстві розглядають чотири типи фінансової стійкості.

Перший — абсолютна фінансова стійкість. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості має такий вигляд:

$$S = \{1, 1, 1\};$$

$$K_в > З.$$

Абсолютна фінансова стійкість, де всі запаси підприємства фінансуються власними коштами без залучення зовнішніх джерел фінансування, є рідкісною і може мати і як позитивні, так і негативні аспекти.

Позитивні аспекти абсолютної фінансової стійкості включають відсутність зобов'язань перед зовнішніми кредиторами, що дозволяє підприємству уникнути фінансових витрат на обслуговування боргів і зберігати більший обсяг прибутку.

Проте, негативним аспектом може бути обмеження можливостей для розширення діяльності або інвестицій в разі, коли внутрішні ресурси обмежені. Також це може вказувати на можливу неефективність використання ресурсів, оскільки підприємство може утримувати занадто велику кількість некорисних активів.

Таким чином, абсолютна фінансова стійкість має свої переваги і обмеження, і її оцінка повинна враховувати конкретні обставини та стратегію підприємства.

Другий — нормальна фінансова стійкість. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості має вигляд:

$$S = \{0,1,1\};$$

$$K_v < 3 < K_v + ДЗ.$$

ДЗ – довгострокові зобов'язання.

У цій ситуації підприємство використовує для покриття запасів, крім власних коштів також і довгострокові позикові кошти. Такий тип фінансування запасів є «нормальним» з точки зору фінансового менеджменту. Нормальна фінансова стійкість є найбільш бажаною для підприємства.

Третій - нестійке (передкризове) фінансове становище. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості має такий вигляд:

$$S = \{0,0,1\};$$

$$K_v + ДЗ < 3 < K_v + ДЗ + КК,$$

де КК – короткострокові кредити банку

Спостерігається порушення платоспроможності, але зберігається можливість відновлення рівноваги внаслідок поповнення джерел власних коштів, скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів. Фінансова нестійкість, яка визначається як нормальна або допустима, означає, що підприємство може залучати короткострокові кредити та запозичені кошти на суми, які не перевищують вартість сировини, матеріалів

та готової продукції. Це свідчить про те, що підприємство може погасити свої зобов'язання за рахунок вже існуючих активів, що є нормальним явищем в бізнесі.

Четвертий — кризовий фінансовий стан. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості має такий вигляд:

$$S = \{0,0,0\};$$

$$З > K_b + ДЗ + КК.$$

Ситуація, в якій грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість не покривають навіть кредиторської заборгованості та прострочених позик, свідчить про серйозну фінансову кризу та загрозу банкрутства підприємства.

Для визначення типу фінансової стійкості скористуємося зведеною таблицею показників за типами фінансової стійкості (табл. 2.14.)

Таблиця 2.14

Зведена таблиця показників за типами фінансової стійкості [43]

Показник	Тип фінансової стійкості			
	Абсолютна	Нормальна	Нестійкий стан	Кризовий стан
$\Phi^B = K_b - З$	$\Phi^B \geq 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$	$\Phi^B < 0$
$\Phi^T = K_{в.пз} - З$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T \geq 0$	$\Phi^T < 0$	$\Phi^T < 0$
$\Phi^O = K_o - З$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O \geq 0$	$\Phi^O < 0$

Визначимо тип фінансової стійкості нашого підприємства. Для цього розрахуємо необхідні показники, розрахунок яких наведено у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Класифікація типу фінансового стану підприємства

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.
1. Вартість запасів підприємства, тис. грн..(3)	9159	9057	8957	8085	8957

2. Наявність власних оборотних коштів, тис. грн. (K_B)	11879	11628	11601	10741	11454
3. Величина функціонуючого капіталу, тис. грн. ($K_{B.пз.}$)	11879	11628	11601	10741	11454
4. Загальна величина джерел (K_0)	22652	22786	22990	21454	22288
5. $\Phi^B = K_B - Z$	2720	2571	2644	2656	2497
6. $\Phi^T = K_{B.пз.} - Z$	2720	2571	2644	2656	2497
7. $\Phi^0 = K_0 - Z$	13493	13729	14033	13369	13331
8. Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості $S = [S (\pm \Phi^B), S (\pm \Phi^T), S (\pm \Phi^0)]$	(1,1,1)	(1,1,1)	(1,1,1)	(1,1,1)	(1,1,1)

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Як видно з таблиці 2.15, ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” має абсолютний тип фінансової стійкості, що свідчить про високу ступінь незалежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів.

Більш того, підприємству у своїй господарській діяльності необхідно використовувати більше позикових коштів довгострокового фінансування, що підвищить рентабельність власного капіталу.

Висновки до розділу 2

1. В результаті аналізу діяльності підприємств спеціалізованої оптової торгівлі за період з 2017 року по 2022 рік виділено наступні властивості формування обсягу та структури оборотного капіталу підприємств спеціалізованої оптової торгівлі України: забезпечення формування більшої частини активів підприємств у формі оборотного капіталу; перетікання оборотного капіталу із матеріальної до нематеріальної сфери; нарощування обсягів дебіторської заборгованості; формування обмеженого обсягу високоліквідних елементів оборотного капіталу у стабільних умовах

функціонування; використання товарних кредитів та короткострокових банківських кредитів як основного джерела формування оборотного капіталу підприємств галузі; зниження економічної активності підприємств; погіршення фінансової незалежності підприємств при формуванні структури джерел фінансування оборотного капіталу; високий вплив зовнішніх умов функціонування на стану та структуру оборотного капіталу.

2. Аналіз ліквідності балансу ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” показав, що операційна діяльність підприємства повністю забезпечена власними оборотними коштами. Розмір чистого оборотного капіталу на ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” є достатнім протягом всього періоду, що розглядається, і свідчить про високий ступінь фінансової стійкості підприємства. Позитивна динаміка власного оборотного капіталу підприємства також свідчить про його фінансову стійкість та можливість розраховуватись за своїми зобов’язаннями за рахунок власних коштів.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості показав, що співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості раціональне. Дебіторська заборгованість перевищує кредиторську за весь аналізований період. Негативної оцінки заслуговує лише факт постійного зменшення цього співвідношення.

Оцінюючи в цілому ліквідність та платоспроможність ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2018-2022 рр, можна визначити, що підприємство є абсолютно ліквідним та платоспроможним, про що свідчать вище розраховані та проаналізовані дані. Але спостерігається спадна динаміка всіх проаналізованих показників, що говорить про погіршення його ліквідності та платоспроможності на кінець року. Проте дане погіршення не є критичним і дає можливість їх покращити в майбутньому звітному періоді. А власний оборотний капітал навпаки збільшився, що є позитивною тенденцією для досліджуваного підприємства.

3. Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Цей показник дає загальну оцінку фінансової стабільності. Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” показав, що вони знаходяться на високому рівні. На основі цього зроблено висновок про фінансову стійкість підприємства та незалежність його від зовнішніх кредиторів та інвесторів. Так, показник автономії протягом всього періоду є більшим за 0,9. Тобто, у загальній структурі капіталу підприємства власна його частина складає більше 90%.

В результаті аналізу оборотності коштів виявлено незначне скорочення оборотності як дебіторської, так і кредиторської заборгованості. Аналіз рентабельності підприємства показав, що підприємство протягом всього періоду працює прибутково і має позитивний рівень рентабельності.

Абсолютними показниками фінансової стійкості є показники, що характеризують міру забезпеченості запасів джерелами їхнього фінансування. Розрахунки співвідношення окремих запасів та джерел їх фінансування дали можливість зробити висновок про те, що підприємство має абсолютний тип фінансової стійкості, що свідчить про високу ступінь незалежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів. Підприємству необхідно використати у своїй господарській діяльності більше позикових коштів довгострокового фінансування, що підвищить рентабельність власного капіталу.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

3.1 Основні напрямки підвищення фінансової стійкості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”

Розвиток і конкурентоздатність підприємства сильно залежать від наявності достатніх фінансових ресурсів, які необхідні для ефективної діяльності. Ці фінансові ресурси можуть бути сформовані завдяки прибутку, і прибуток виникає завдяки ефективній роботі підприємства. Прибуток важливий, оскільки він створює фінансову основу для самофінансування поточних операцій і розвитку.

Завдяки прибутку підприємство може не тільки відшкодувати свої зобов'язання перед різними сторонами, але і інвестувати кошти у нове будівництво, реконструкцію або модернізацію наявного обладнання, а також заміну його більш сучасним. Важливим фактором є рентабельність прибутку, оскільки це відображає ефективність використання капіталу або затрат. Висока рентабельність означає, що прибуток створюється досить ефективно відносно інвестованого капіталу або затрат. Таким чином, прибуток та його рентабельність грають важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості та розвитку підприємства [7].

Підприємство ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" зазнало негативної тенденції у формуванні прибутку протягом періоду з 2018 по 2022 рік. Ця ситуація вплинула негативно на загальну фінансову стійкість підприємства. Тому важливо встановити причини цього погіршення динаміки прибутку на даному

підприємстві. Для досягнення цієї мети використовується факторний аналіз прибутку.

Факторний аналіз є методом, що дозволяє комплексно дослідити та виміряти вплив різних факторів на результативні показники, такі як прибуток. За результатами аналізу видно, що найбільша частина прибутку формується від реалізації продукції, робіт або послуг. Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг) визначається як різниця між виручкою від продажу продукції за діючими цінами (без ПДВ і акцизного збору) і витратами на виробництво та реалізацію продукції.

Аналіз прибутку від реалізації продукції включає ретельне вивчення різних факторів, які впливають на його розмір і динаміку. До таких факторів можуть відноситися [77]:

- продажні ціни на товари та тарифи на послуги та роботи: Зміна цін на реалізовану продукцію або послуги може вплинути на прибуток підприємства. Зазвичай, підвищення цін призводить до збільшення прибутку, а зниження - до його зменшення;

- собівартість реалізованої продукції: Собівартість продукції включає в себе всі витрати, пов'язані з виробництвом товарів або послуг. Якщо собівартість зростає, це може призвести до зменшення прибутку;

- обсяг реалізації: Кількість продукції або послуг, які підприємство реалізує, також впливає на прибуток. Збільшення обсягу реалізації може призвести до збільшення прибутку, а зменшення - до його зменшення;

- структура та асортимент продукції: Зміна структури або асортименту реалізованої продукції може вплинути на прибуток підприємства. Деякі продукти можуть мати вищу рентабельність, ніж інші.

Аналіз цих факторів допомагає встановити, які саме аспекти вплинули на прибуток і як їх можна було б змінити для покращення фінансового стану підприємства. Наприклад, оптимізація собівартості, розширення асортименту

або збільшення обсягу реалізації можуть бути заходами для збільшення прибутку від реалізації продукції.

Здійснимо факторний аналіз прибутку ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Вихідні дані для проведення факторного аналізу прибутку від реалізації ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”

Показник	2021 р.	По базису на фактично реалізовану продукцію	2022 р.
Реалізація продукції в цінах підприємств (без ПДВ)	11763	12022	12195
Собівартість продукції	11236	11671	11717
Прибуток від реалізації продукції	264	205	180

*Джерело: Дані підприємства

Протягом аналізованого періоду обсяг реалізації продукції збільшився на 3,67%, а собівартість продукції зросла на 4,30%. Однак, як видно з таблиці, прибуток від реалізації зменшився на 84 тис. грн. (32%). Оскільки це є негативною тенденцією для підприємства, необхідно розрахувати та оцінити вплив окремих факторів на прибуток, таких як ціни реалізації, обсяг реалізованої продукції, зміни в структурі та асортименті продукції, а також собівартість.

Вплив на прибуток відпускних цін на реалізовану продукцію (ΔP_1) обчислимо за формулою [40, с. 187]:

$$\Delta P_1 = N_1 - N_{1,0} \quad (3.1)$$

де N_1 – реалізація у звітному році в цінах звітного року;

$N_{1,0}$ – реалізація у звітному році в цінах минулого року.

Визначимо вплив цього фактора на ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”:

$$\Delta P_1 = 12\,195 \text{ тис. грн.} - 12\,022 \text{ тис. грн.} = 179 \text{ тис. грн.}$$

Вплив на прибуток змін в обсязі реалізованої продукції (ΔP_2) визначимо за формулою [40, с. 188]:

$$\Delta P_2 = P_0 * (k_1 - 1) \quad (3.2)$$

де k_1 – коефіцієнт зростання обсягу реалізації продукції у відпускних цінах;

P_0 – прибуток, одержаний у минулому році, у цінах і за собівартістю минулого року.

Коефіцієнт зростання обсягу реалізації продукції у відпускних цінах обчислюється за формулою [40]:

$$k_1 = N_{1,0} / N_0 \quad (3.3)$$

де $N_{1,0}$ – реалізація у звітному році в цінах минулого року;

N_0 – реалізація у звітному році в цінах звітного року.

Визначимо вплив цього фактора на ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”:

$$k_1 = 12\,022 \text{ тис. грн.} / 11\,763 \text{ тис. грн.} = 1,022$$

$$\Delta P_2 = 264 \text{ тис. грн.} * (1,022 - 1) = 5,8 \text{ тис. грн.}$$

Вплив на прибуток змін у структурі та асортименті реалізованої продукції (ΔP_3) визначається за формулою [46]:

$$\Delta P_3 = P_{1,0} - P_0 * k_1 \quad (3.4)$$

де $P_{1,0}$ – прибуток, одержаний від фактично реалізованої продукції у звітному році у цінах і за собівартістю минулого року;

P_0 – прибуток, одержаний у минулому році, у цінах і за собівартістю минулого року.

Визначимо вплив цього фактора на ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”:

$$\Delta P_3 = 205 \text{ тис. грн.} - 264 \text{ тис. грн.} * 1,022 = -60,3 \text{ тис. грн.}$$

Вплив на прибуток собівартості продукції (ΔP_4) обчислюється за формулою [46]:

$$\Delta P_4 = S_{1,0} - S_1 \quad (3.5)$$

де $S_{1,0}$ – фактична собівартість реалізованої продукції;

S_1 – фактична собівартість реалізованої продукції за звітний рік у цінах і тарифах минулого року.

Визначимо вплив цього фактора на ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”:

$$\Delta P_4 = 11\,717 \text{ тис. грн.} - 11\,671 \text{ тис. грн.} = 46 \text{ тис. грн.}$$

Узагальнений вигляд впливу окремих показників-факторів на зміну прибутку за аналізований період представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Результати факторного аналізу прибутку ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”

Показники-фактори, що впливають на прибуток	Зміна прибутку, тис. грн
Відпускні ціни	179
Обсяг реалізації продукції	5,8
Структура та асортимент продукції	-60,3
Собівартість продукції	-46
Разом	78,5

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Як видно з таблиці 3.2, загальна зміна прибутку від реалізації продукції становить 78,5 тис. грн. З наведених розрахунків можна зробити висновок, що на зменшення прибутку значною мірою вплинули зміни в структурі та обсязі продукції, які склали 60,3 тис.грн., та зменшення собівартості, яке склало 46 тис. грн.

На основі аналізу абсолютних показників фінансової стійкості підприємства "ТОВ ВБК СТАНДАРТ" можна побачити, що в нього існує абсолютна фінансова стійкість. Така ситуація виникає через велику частку запасів в структурі оборотних активів підприємства.

Проте в цілому, підприємство протягом аналізованого періоду не відповідає нормативним показникам у відносних категоріях, таких як фінансова стійкість, ліквідність, ділова активність та рентабельність. Зокрема, виручка від реалізації та прибуток зменшуються. Це означає, що підприємство стикається з недостатньою кількістю власних коштів для фінансування своєї поточної діяльності та розширення виробничих можливостей.

Отримання банківських кредитів не є доцільним, оскільки процентні ставки на них є досить високими. Це свідчить про те, що для підприємств кредити стають не вигідними, оскільки виплати за кредитами зменшують їхні прибутки. З цього можна зробити висновок, що підприємство потребує більшого власного капіталу та прискорення оборотності.

Існування значного обсягу запасів, які забезпечують абсолютну фінансову стійкість ТОВ "ВБК СТАНДАРТ", перевантажує фінансовий стан підприємства. Проте скорочення цього обсягу не є доцільним, оскільки це може позбавити підприємство абсолютної фінансової стійкості.

З цього можна зробити висновок, що підприємство повинно оптимізувати асортимент товарів так, щоб оборотність була високою. Це

дозволить вивільняти кошти з обігу та спрямовувати їх на подальше фінансування оборотних активів.

Прискорення оборотності - це процес, який сприяє збільшенню прибутку та рентабельності підприємства завдяки скороченню виробничих та фінансових циклів. З іншими словами, прискорення оборотності призводить до збільшення виручки та собівартості продукції, при цьому постійні витрати зростають повільніше або взагалі не змінюються (оскільки обсяг запасів можна не збільшувати). Це, в свою чергу, сприяє збільшенню чистого прибутку та рентабельності підприємства.

Враховуючи це, при виборі оптимального товарного асортименту в умовах нестабільного фінансового стану підприємства рекомендується виконувати наступні дії:

- провести аналіз фінансового стану підприємства;
- розрахувати показники оборотності для окремих товарних груп підприємства;
- вибрати оптимальний товарний асортимент, приділяючи увагу товарам, на які існує попит та які мають потенціал для додаткових продажів в порівнянні з обсягами продажів минулого року.

Розглянемо формування оптимального асортименту за допомогою методу врахування оберненості. Алгоритм даного методу представлений на рисунку 3.1.

Проведемо оптимізацію товарного асортименту ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”. Асортимент продукції ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” складається з 4 товарних груп: ґрунтівка (1), частка якої складає 35 % в загальному обсязі продаж; фасадна фарба (2) в структурі займає 35 %; декоративна фарба (3), питома вага якої 11 %; лаки (4), частка яких становить 22 %.

Проаналізуємо оборотність товарних груп ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Оборотність товарних груп ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” у 2022 році

Товарна група	Середня вартість запасів	Виручка	Коефіцієнт оборотності
1	1984	3493	1,76
2	1851	2418	1,31
3	3057	3597	1,18
4	2146	2587	1,21
Всього	9038	12095	1,34

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

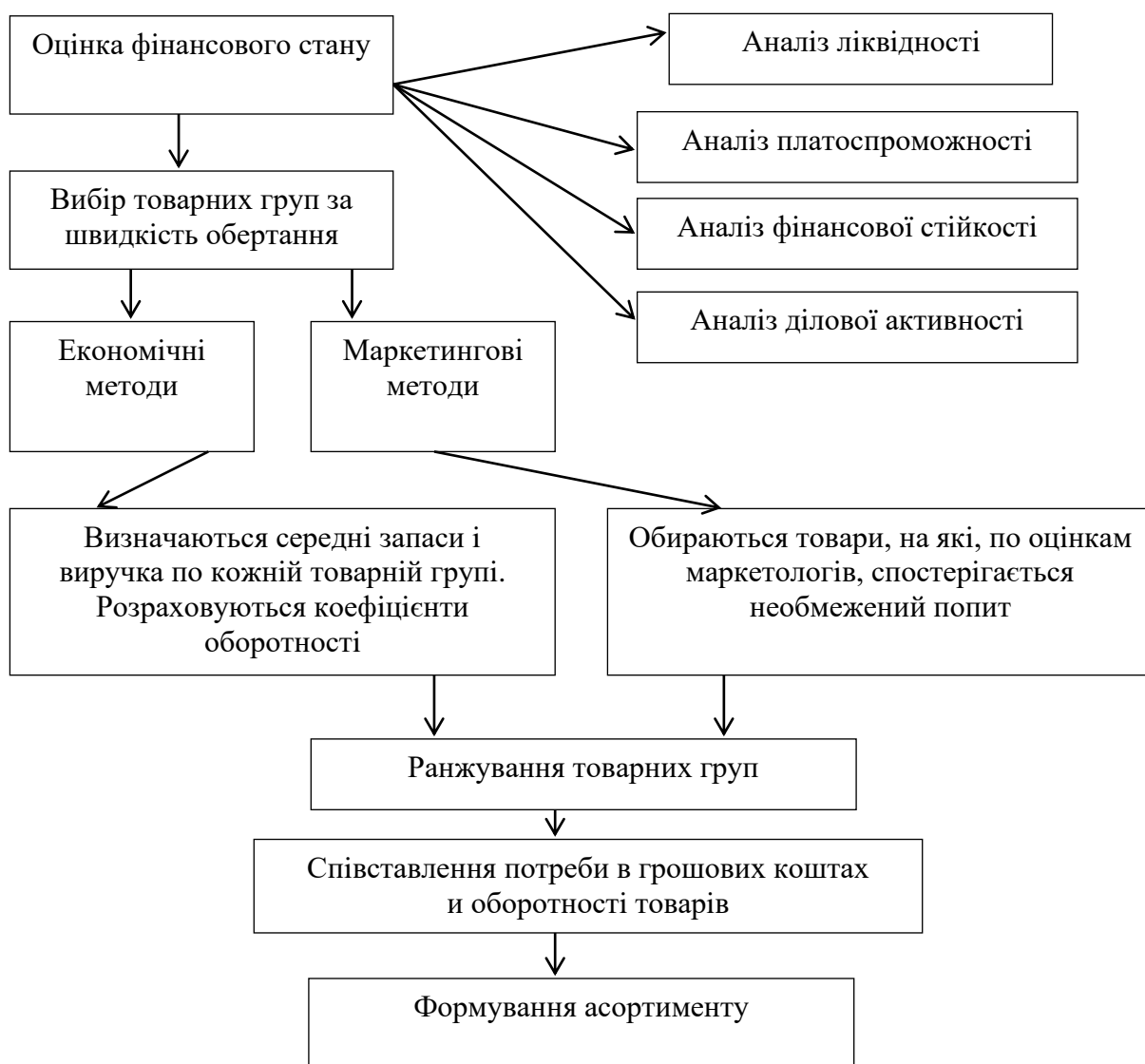

Рис. 3.1 Алгоритм методу формування оптимального товарного асортименту за допомогою оборотності товарних запасів [36].

Підприємство прагне досягти балансу, в якому жодна товарна група не домінує у загальному товарообігу. Це можна визначити, оцінюючи виручку, отриману від кожної товарної групи. Проте, при аналізі середньої вартості товарних запасів видно, що вони суттєво відрізняються. Це відображається у коефіцієнті оборотності, який значно вищий для першої товарної групи, ніж для третьої.

З огляду на мету створення оптимальної структури капіталу з погляду фінансової стійкості, важливо не лише розраховувати фінансові показники за фінансовими та майновими аспектами структури капіталу, але й порівнювати їх значення. Для визначення правильності формування як майнової, так і фінансової структури капіталу, необхідно визначити групу показників, які вказують на платоспроможність підприємства.

При оцінці оптимальної цільової структури капіталу підприємства, одним із ключових показників платоспроможності є коефіцієнт абсолютної платоспроможності. Коефіцієнт абсолютної платоспроможності вказує на те, наскільки всі поточні зобов'язання підприємства можуть бути покриті готівкою та еквівалентами грошей, які підприємство має на певну дату. Цей показник є важливим для визначення здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання вчасно та без проблем.

За результатами оцінки коефіцієнта абсолютної платоспроможності можна робити висновки щодо того, наскільки підприємство готове до різних фінансових ситуацій та як воно може забезпечити свої зобов'язання за допомогою наявних ресурсів. Розрахунок коефіцієнта абсолютної платоспроможності (КАП) здійснюється за формулою [40]:

$$\text{КАП} = (\text{ГК} + \text{ФІ})/\text{ПЗ} = \text{АФ}/\text{ПЗ} \quad (3.6)$$

де ГК – грошові кошти та їх еквіваленти в національній та іноземній валюті;

ФІ – фінансові інвестиції;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Саме шляхом розрахунку цього показника визначається, наскільки велика частина майна підприємства перебуває у готівковій формі, і це дозволяє оцінити відповідність цього показника нормативним значенням. Мінімальне значення цього показника зазвичай становить приблизно 0,2, тоді як максимальне – 0,5.

Таким чином, рекомендоване значення коефіцієнта абсолютної платоспроможності є таким [40]:

$$0,2 \leq \text{КАП} \leq 0,5 \quad (3.7)$$

На основі обраних граничних значень коефіцієнтів платоспроможності можна визначити межі грошової вартості майна підприємства, які є найбільш сприятливими для ефективності господарської діяльності. Таким чином, здійснивши ряд математичних дій отримуємо:

$$\text{ПЗ} * 0,2 \leq \text{АФ} \leq \text{ПЗ} * 0,5 \quad (3.8)$$

Отримана нерівність дає можливість оцінити оптимальність забезпечення підприємства наявними грошовими коштами.

На ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” дана нерівність буде мати наступний вигляд:

$$813 \text{ тис. грн.} * 0,2 \leq 1147 \text{ тис. грн.} \leq 813 * 0,5$$

162,6 тис. грн. ≤ 1147 тис. грн. ≤ 406,5 тис. грн.

Зрозуміло, що потрібно змінити структуру майна підприємства в грошовій формі, оскільки нерівність між рівнем готівки та поточними зобов'язаннями не виконується. Для забезпечення платоспроможності підприємства у разі вимог кредиторів, вам потрібно збільшити розмір грошових активів, принаймні на 745 тисяч гривень.

Однак важливо зберегти загальну суму запасів незмінною, оскільки їхнє зменшення може вплинути на платоспроможність підприємства та його здатність до розширення виробництва. Водночас, надмірна кількість готівки також не є оптимальною, оскільки це може обтяжити витрати підприємства.

Отже, необхідно ретельно розглянути товарний асортимент підприємства (табл.3.4) і знайти рішення, яке допоможе зберегти загальний рівень запасів незмінним, одночасно забезпечивши необхідну кількість грошових активів для забезпечення платоспроможності та рівноваги між ліквідністю і ефективністю ведення бізнесу.

Таблиця 3.4

Змінений товарний асортимент і виручка ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”

Товарна група	Середня вартість запасів	Виручка	Коефіцієнт оборотності
1	1984	3214	1,62
2	1851	2815	1,52
3	3057	4415	1,44
4	2146	3141	1,46
Всього	9038	13585	1,50

*Джерело: Розраховано за даними підприємства

Для досягнення необхідного значення коефіцієнта абсолютної платоспроможності підприємство повинно мати грошових коштів на суму біля 745 тисяч гривень. А виручка повинна зрости на 1490 тисяч гривень, (оскільки середнє значення обчислюється як половина суми). При цьому додана виручка від продажу направляється в грошовий фонд, забезпечуючи необхідну платоспроможність.

Цей підхід дозволить підприємству оптимізувати товарний асортимент, збільшуючи загальний обсяг продажів та, відповідно, виручку без зміни розміру товарних запасів, та витрат на їх утримання.

3.2 Шляхи підвищення платоспроможності підприємств

На сьогоднішній день є важливою адаптація підприємств до складних умов господарювання, особливо в умовах війни, політичної кризи та нестабільності в економіці. Підвищення платоспроможності та зміцнення фінансової стійкості стають критичними завданнями для підприємств в таких умовах. Нижче наведено список заходів для досягнення цих цілей:

- зміна керівництва та стилю управління може бути корисною, особливо якщо необхідно впровадити нові стратегії або підходи до управління підприємством;

- інвентаризація активів допомагає уточнити стан фінансових ресурсів та виявити можливості для їх ефективнішого використання;

- оптимізація дебіторської та кредиторської заборгованості сприяє оптимізації оборотного капіталу, а реструктуризація боргів може полегшити фінансовий стан;

- запровадження нових технологій, механізація та автоматизація виробництва допомагають підвищити ефективність та знизити витрати;

- удосконалення організації праці, капітальний ремонт та модернізація основних фондів покращують продуктивність та забезпечують тривалу діяльність підприємства.

Вище зазначалась важливість управління дебіторською заборгованістю для забезпечення платоспроможності підприємства. Ефективне управління дебіторською заборгованістю допомагає підприємствам оптимізувати оборотні активи та забезпечувати своєчасну оплату, що є ключовим для збереження фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Збільшення дебіторської заборгованості може призвести до зниження платоспроможності підприємства, оскільки грошові ресурси будуть "заморожені" в невиконаних рахунках. Планомірне управління дебіторською заборгованістю допомагає уникнути цього і забезпечити потік грошей. Це також може мати позитивний вплив на конкурентоспроможність підприємства, оскільки зменшення дебіторської заборгованості дозволяє швидше розгортати ресурси та інвестувати їх в розвиток бізнесу.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю вимагає розроблення та виконання стратегії, яка включає в себе контроль над кредитами, вчасну видачу рахунків та моніторинг стану дебіторських рахунків. Така система допомагає забезпечити своєчасну оплату та знизити ризик несплати [25].

Дуже важливим для забезпечення фінансової стійкості підприємства є співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю. Правильний баланс між цими двома параметрами грає ключову роль в управлінні ліквідністю та платоспроможністю.

Співвідношення між дебіторською та кредиторською заборгованістю повинно бути оптимальним і рівним одиниці для забезпечення стійкості фінансового стану підприємства. Велике перевищення дебіторської заборгованості може створити ризик неплатоспроможності, оскільки кошти

"заморожуються" в невивічених рахунках, що ускладнює здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання. Водночас, перевищення кредиторської заборгованості може призвести до проблем з ліквідністю та фінансовою стійкістю.

Фінансові служби підприємства повинні постійно вести моніторинг за цими показниками та розглядати способи оптимізації співвідношення між ними. Це допомагає уникнути надмірної дебіторської заборгованості, яка може загрожувати фінансовій стійкості підприємства, і забезпечувати більш ефективну управління ліквідністю.

Крім того, моніторинг простроченої заборгованості та своєчасна оплата кредиторам також важливі для підтримки фінансової стійкості підприємства. Це допомагає знизити ризик неплатоспроможності та зберегти добрі відносини з постачальниками.

Збалансований підхід до співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості може бути ключовим для управління ліквідністю та фінансовою безпекою підприємства.

Ідеальне співвідношення, коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську на 10-20%, вказує на те, що підприємство має достатньо часу на оплату своїх зобов'язань перед кредиторами після того, як отримує платежі від дебіторів. Однак, якщо кредиторська заборгованість значно перевищує дебіторську, це може стати ознакою проблем у веденні фінансової діяльності, оскільки підприємство може опинитися в ситуації, коли його фінансові зобов'язання вищі за заборгованість перед дебіторами. Це може вплинути на ліквідність та платоспроможність.

Підвищення оборотності дебіторської заборгованості в порівнянні з кредиторською заборгованістю дійсно дозволяє підприємству отримувати грошові ресурси від дебіторів і використовувати їх для погашення зобов'язань

перед кредиторами. Цей підхід може свідчити про виважену кредитну політику, яка допомагає зберігати фінансову стійкість та забезпечувати доступність коштів для інвестування в прибуткові активи. Контроль і збалансованість цих факторів є важливими завданнями для фінансового управління підприємства і сприяють досягненню стабільності та успіху в бізнесі.

Збільшення дебіторської заборгованості може бути ознакою нераціональної кредитної політики, яка може призвести до простроченої заборгованості та втрати ліквідності. Тому підприємство повинно ретельно розглядати умови надання кредиту, строк оплати та гарантії від дебіторів, а також активно контролювати процес видачі кредитів для забезпечення своєчасної оплати.

Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може бути раціональним, якщо підприємство використовує цю можливість для залучення додаткових фінансових ресурсів, які можуть бути інвестовані в розвиток бізнесу. Проте важливо забезпечити своєчасну оплату зобов'язань перед кредиторами, незалежно від стану дебіторської заборгованості, щоб уникнути фінансових проблем і зберегти добре фінансове становище підприємства [35].

Проте зниження дебіторської заборгованості шляхом скорочення обсягів відвантаженої продукції може призвести до втрати ринків і клієнтів, тому важливо збалансувати цей процес і вдосконалити стратегію управління дебіторською заборгованістю. Також важливо контролювати структуру дебіторської заборгованості, щоб уникнути наявності простроченої та безнадійної заборгованості. Градація заборгованості за строками (до 3 місяців, від 3 до 6 місяців, від 6 до 12 місяців) та аналіз динаміки цих показників є корисними інструментами для оцінки фінансової стійкості підприємства та виявлення можливих проблем.

Якщо тривалість перебування коштів у дебіторській заборгованості збільшується, то це може вказувати на проблеми зі сплатою з боку клієнтів, або на неефективність управління цим процесом. Важливо виявити причини цього і вжити заходів для покращення ситуації, наприклад, шляхом вдосконалення процедур надання кредиту, контролю за розрахунками та вивченням фінансової стійкості клієнтів [4].

Якість дебіторської заборгованості слід оцінювати за показниками оборотності, які характеризують швидкість і терміни її погашення. Ці показники можна підвищити шляхом аналізу фінансового стану, платоспроможності, репутації та тривалості існування потенційних дебіторів, а також ринкової кон'юнктури галузі, в якій працює партнер; диверсифікації постачальників; визначення лімітів на загальну суму заборгованості та суму заборгованості на одного постачальника (лімітування дебіторської заборгованості); різноманітних форм погашення заборгованості забезпечення (наприклад, застава, страхування, банківські гарантії або гарантії третіх осіб, видача забезпечених векселів), а також підвищення ефективності штрафних санкцій [26].

Одним зі способів оптимізації дебіторської заборгованості є рефінансування, яке передбачає перетворення дебіторської заборгованості в інші ліквідні форми оборотних активів. Такі методи можуть допомогти підприємству покращити ліквідність та платоспроможність. Основними формами рефінансування визначено: факторинг, форфейтинг, облік векселів, спонтанне фінансування та інші. Підприємство повинно обирати той метод рефінансування, який найкраще відповідає його потребам та фінансовому стану. При цьому важливо бути обережним, оцінювати витрати, пов'язані з кожним методом, і дотримуватися фінансової стратегії, що не перевищує очікуваний прибуток від використання вивільнених коштів та інших переваг.

У процесі розгляду платоспроможності необхідно враховувати особливості та тривалість операційного та фінансового циклу суб'єкта господарювання в розрізі окремих видів діяльності. Важливо також визначити напрямок змін в активах або зобов'язаннях підприємства, щоб збільшити грошові потоки. Чим менша тривалість фінансового циклу, тим менше фінансових ресурсів потрібно для фінансування виробництва підприємства [7].

Отже, забезпечення ліквідності активів та збалансованої структури джерел формування капіталу є важливим для забезпечення платоспроможності підприємства. Оцінка та управління грошовими потоками грають важливу роль у фінансовій безпеці підприємства. Щоб забезпечити платоспроможність та ефективно управляти грошовими потоками, підприємство повинно враховувати наступні аспекти:

- мінімізація обсягу грошових ресурсів для поточних розрахунків. Це передбачає раціональне розподілення коштів для виконання поточних оплат, а також збереження мінімальної суми на ліквідних рахунках;

- моніторинг грошових потоків. Слід постійно контролювати грошові потоки, вивчати вхідні та вихідні потоки та аналізувати їх динаміку. Це допомагає вчасно реагувати на можливі проблеми та може вказувати на можливості для оптимізації;

- формування резерву грошових ресурсів. Важливо мати резерв грошових коштів для вирішення непередбачуваних ситуацій, а також для можливостей розширення діяльності;

- оптимізація системи розрахунків з контрагентами. Необхідно розглядати політику надання комерційних кредитів та відстрочки платежів, а також шукати можливості для покращення умов оплати з постачальниками;

- мобілізація резервів. У випадку непередбачених витрат чи втрат важливо мати механізми для мобілізації резервних грошових ресурсів;

- конвертація вільних грошових коштів. Інвестування вільних грошових коштів в високоліквідні активи для збільшення їх дохідності та збереженості. При потребі вони можуть бути конвертовані в готівку для вирішення нагальних фінансових потреб.

Таким чином, забезпечення та підтримка ліквідності активів допомагає мінімізувати ризик несплати зобов'язань, що, в свою чергу, підвищує рівень фінансової безпеки підприємства. Збалансована структура джерел формування капіталу є запорукою забезпечення довгострокової платоспроможності підприємства. Формування достатньої частки власного капіталу в джерелах фінансування гарантує здатність підприємства розраховуватися за своїми боргами.

Головна ідея управління грошовими потоками полягає в підтриманні балансу між позитивними та негативними грошовими потоками в часі та в межах відповідальних підрозділів підприємства. Недостатність (дефіцит) грошових потоків призводить до зменшення ліквідності активів і зниження платоспроможності підприємства, збільшення заборгованості перед кредиторами та затримок у погашенні кредитних зобов'язань. Надлишковий грошовий потік вказує на уповільнення оборотності капіталу, втрату реальної вартості надлишкових коштів та часткову втрату потенційного прибутку, пов'язану з інвестуванням цих коштів в операційні та інвестиційні проекти.

Досягнення рівноваги дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді прямо пов'язане з системою заходів, спрямованих на прискорення залучення коштів і зниження видатків. Серед основних заходів для прискорення залучення коштів слід відзначити рефінансування дебіторської заборгованості, застосування цінових знижок на товари, продані за готівку, скорочення строків кредиту та використання передоплати для розрахунків. Уповільнення видатків можливе завдяки перетворенню

короткострокових кредитів на довгострокові, подовженню строків погашення кредитів та використанню лізингу [23].

Застосування вищенаведених заходів сприятиме підвищенню рівня платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, але також може призвести до виникнення дефіцитного грошового потоку в майбутньому.

Оптимізація грошових потоків в часі включає в себе вирівнювання та синхронізацію. Вирівнювання означає уміщення обсягів грошових потоків в окремі часові інтервали для зменшення коваріації. Синхронізація вказує на здатність підприємства генерувати грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Основною метою цього методу оптимізації є досягнення позитивного чистого грошового потоку в будь-який момент часу [29].

У контексті дослідження платоспроможності через синхронізацію грошових потоків обчислюється коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства. Він використовується для оцінки можливих рівнів надходження та витрат грошових потоків, а також для прогнозування рівня платоспроможності підприємства на основі динаміки. Для забезпечення необхідної ліквідності, значення цього коефіцієнта повинно бути не менше 1. [33].

Останнім етапом в оптимізації управління грошовими коштами підприємства є максимізація чистого грошового потоку. Ця стратегія спрямована на підвищення рівня самофінансування та зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування. Оскільки платоспроможність визначається здатністю підприємства вчасно сплачувати кошти за зобов'язаннями, особливу увагу потрібно приділяти плануванню грошових потоків. У підприємства повинен бути наявний залишок грошових коштів, який дорівнює різниці між кредиторською заборгованістю всіх видів, строк

сплати якої настає найближчим часом, і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються у той самий час.

В умовах, коли підприємство прагне зменшити витрати на оплату коштів та страхування ризиків в разі невиконання платежів за поставлені продукти, товари чи послуги, стає актуальним вибір та використання різних ефективних методів розрахунків. Для оцінки їх ефективності, важливо враховувати критерії, які також відіграють роль в управлінні фінансовою стійкістю підприємства [73].

Один з ключових факторів у процесі проведення розрахунків - це порівняння часу, необхідного для отримання відповідного платежу, з тривалістю виробничого процесу. Крім того, ефективність різних форм розрахунків також залежить від швидкості зарахування коштів на рахунок постачальника [10].

Зміна структури розрахунків підприємства має прямий вплив на швидкість обороту товарно-матеріальних цінностей та на оборотність коштів у його розрахунках з партнерами. Швидке прискорення цих процесів можливе завдяки найбільшому зближенню строків оплати товарів і їх надходження до покупців, а також завдяки використанню найбільш раціональних форм розрахунків.

Зміни в формі розрахунків призводять до логічних змін у часі між оплатою продукції та її отриманням покупцями. Іншими словами, це призводить до коливань у рівні товарно-матеріальних запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, які відповідають структурі розрахунків. У таких умовах важливо враховувати, що заміна однієї форми розрахунку на іншу призводить до змін в статтях балансу. Зміни статей звіту про фінансовий стан підприємства, як відомо, призводять до змін у фінансових показниках

його діяльності. З урахуванням вищезазначених умов підприємство може використовувати різноманітні форми розрахунків, такі як авансова оплата, інкасо, банківський переказ, акредитив та інші [64].

Отже, підвищення ефективності та швидкості обороту розрахунків залежить від ефективності та швидкості переміщення продукції від постачальника до покупця, а також від швидкості перерахування коштів із рахунку платника на рахунок одержувача коштів. Ці параметри можна розглядати як основні критерії ефективності різних форм розрахунків. Відтак, платоспроможність підприємства напряму залежить від рівня ефективності використання конкретної форми безготівкових розрахунків.

3.3 Удосконалення підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства

На сучасному етапі існує кілька методологічних підходів до аналізу фінансової стійкості підприємства. Один із цих підходів базується на використанні показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність і кредитоспроможність, для оцінки фінансової стійкості об'єкта дослідження. Важливо відзначити, що в даному методі фінансова стійкість та платоспроможність ідентифікуються, хоча поняття фінансової стійкості має більший обсяг в порівнянні з поняттям платоспроможності. Крім того, слід враховувати, що показники платоспроможності можуть змінюватися швидше в часових рамках, ніж показники фінансової стійкості [42].

Фінансова стійкість підприємства в довгостроковій перспективі визначається прогнозованою динамікою ринкової кон'юнктури та оцінкою наявних фінансових ресурсів. Крім того, важливою особливістю фінансової

стійкості підприємства є його можливість подальшого розвитку і здатність залучати зовнішні фінансові ресурси у випадку дефіциту власних фінансів. Зростання прибутку виступає як гарантія для створення умов самофінансування організації та можливості залучення позикових коштів.

Відповідно до вищесказаного, цей підхід до оцінки фінансової стійкості включає як абсолютні показники, такі як прибуток, обсяг власного капіталу тощо, так і відносні показники, такі як рентабельність капіталу, активів і інші.

Цей підхід до оцінки фінансової стійкості підприємства має свої особливості та обмеження. Важливо враховувати, що динамічний ріст показників, таких як платоспроможність, рентабельність і ліквідність, не завжди вказує на реальне підвищення фінансової стійкості. Це через те, що інтенсивний ріст прибутку може супроводжуватися високим ризиком, що може бути негативним фактором для фінансової стійкості. Також короткострокові та середньострокові показники рентабельності та ліквідності не завжди відображають стратегічний розвиток підприємства.

Враховуючи зазначені обмеження при використанні цього підходу до оцінки фінансової стійкості в довгостроковій перспективі, важливо акцентувати увагу на показниках, які враховують взаємозв'язок між підприємством та зовнішніми факторами, так як багато факторів, таких як виробництво та реалізація продукції, можуть впливати на фінансову стійкість підприємства [30].

Підхід, який базується на оцінці фінансової стійкості організації через аналіз величини і структури її капіталу, є ще одним важливим методом. Структура капіталу розглядається як ресурс, який інвестується в реальні та нематеріальні активи організації. Власний капітал тут розглядається як запас

міцності для майбутньої діяльності організації та гарантію перед її потенційними та існуючими кредиторами.

Однією з важливих проблем у застосуванні цього підходу до оцінки фінансової стійкості організації є визначення обсягу власного капіталу та структурних елементів цього капіталу. Визначення власного капіталу та його структури може бути складним завданням і вимагати детального аналізу фінансової документації організації.

Обчислення величини чистих активів у відповідності з міжнародними стандартами фінансової звітності є більш раціональним і досить об'єктивним підходом для вирішення цієї проблеми.

Динаміка величини чистих активів та прибутку дійсно впливає на фінансову стійкість організації. Збільшення чистих активів може свідчити про покращення фінансового стану підприємства, що сприяє підвищенню його стійкості.

Використання міжнародних стандартів фінансової звітності при оцінці фінансової стійкості підприємства є важливим кроком у покращенні аналізу та роботі організації. Міжнародні стандарти дозволяють здійснювати більш об'єктивну та уніфіковану оцінку фінансового стану підприємства. Одним із важливих аспектів цих стандартів є розпізнавання прибутку, яке базується на концепції розширеного відтворення та інноваційного розвитку підприємства [29].

За цією концепцією, прибуток визнається лише тоді, коли чисті активи підприємства в кінці звітного періоду перевищують чисті активи на початку періоду, враховуючи всі внески та розподіли прибутку протягом цього періоду та після корекції на інфляцію.

Ця концепція сприяє збільшенню стійкості та стійкості підприємства, а також стимулює його розвиток та інновації. Такий підхід до оцінки фінансової

стійкості відображає не лише поточний фінансовий стан підприємства, але і його потенціал для майбутнього зростання і розвитку [39].

Підхід до оцінки фінансової стійкості, який базується на аналізі показників фінансової стійкості як налагодженого механізму захисту організації від різних ризиків, може бути цікавим, але дійсно недостатньо розробленим методом [69].

Інші методи оцінки фінансової стійкості, такі як аналіз ліквідності, платоспроможності, рентабельності та інші, мають більш широке застосування та підтримку в практиці. Вони дозволяють здійснювати конкретні та об'єктивні вимірювання фінансового стану підприємства, що допомагає приймати обґрунтовані фінансові рішення та планувати майбутні дії.

Ткаченко І. П., Чувачалова І.А. пропонують наступні напрями оцінки фінансової стійкості:

1) визначення рівня забезпеченості запасів у складі оборотних активів підприємства джерелами їх формування (цим узагальнюючим показником є надлишок або нестача джерел фінансування для формування запасів, який визначають як різницю між величиною джерел покриття та величиною запасів. Процес порівняння вартості запасів з наявними джерелами фінансування, включаючи власний оборотний капітал, довгострокові зобов'язання, короткострокові кредити і позики, може допомогти визначити фінансову стійкість підприємства в контексті його забезпеченості запасами. Розрізняють чотири типи фінансової стійкості (абсолютна, нормальна, передкризовий та кризовий фінансовий стан). Однак, вважаємо, що такий показник, як «чисті оборотні активи», вимагає уточнення);

2) обчислення коефіцієнтів ліквідності (поточної, абсолютної та швидкої), оборотності (ділової активності) як індикаторів середньострокової стійкості та коефіцієнтів рентабельності як індикатору довгострокової

стійкості компанії. Зниження фінансової стійкості підприємства досліджується за допомогою агрегованих оцінок ймовірності банкрутства;

3) застосування одного інтегрального показника, щос складається з декількох найважливіших коефіцієнтів, визначення певних меж його значення для ідентифікації фінансової стійкості та фінансового стану підприємства (найчастіше використовується для оцінки ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства в передкризових або кризових умовах фінансової стійкості);

4) складатидання детальної іуніфікованої аналітичної фінансової таблиці на основібухгалтерської звітності, фінансової звітності та податкової звітності. Формат цієї фінансової таблиці дозволяє об'єднувати ці формати дляд етального аналізу, що дає можливістьг оворити про конкретні показники за весь період, а не про напрямок розвитку підприємства на звітну дату. Ключовим показником є додана вартість, а отже, аналіз фінансової стійкості здійснюється на етапах формування, розподілу та використання доданої вартості. При такій оцінці визначають частку прибутку у доданій вартості та суму податку. Це необхідно для управління фінансовою стійкістю підприємства і поділяється на поточний рік та операційний період, залежно від часового виміру оцінки [75].

Розглядаючи сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості, важливо враховувати, що для досягнення найбільш точних результатів аналізу необхідно використовувати комплексні методи. Для визначення шляхів поліпшення аналізу фінансової стійкості організації важливо визначити роль, місце і завдання фінансової стійкості.

Оцінка фінансової стійкості організації є важливою частиною управлінського циклу т аневід'ємною частиною фінансового менеджменту. Інформаційно-аналітичні функції відіграють ключову роль в оцінціфінансової стійкості організації.

Управлінський процес в організації передбачає постійне перетворення фінансової інформації в управлінські рішення. Ці рішення мають потенціал змінити стан керованого об'єкта з його поточного стану на бажаний результат [70].

Строга акцентуація оцінки фінансової стійкості організації на кінцевому результаті передбачає взаємозв'язану роботу показників оцінки стійкості організації з іншими показниками, які характеризують можливість її сталого економічного розвитку.

Процес управління фінансовою стійкістю організації можна подати у формі циклічного руху інформації, який розглядається у двох основних напрямках [4, с. 76]:

1. Прийняття рішень на підставі точного прогнозування, які є якісною оцінкою очікуваних впливів на організацію.
2. Безпосереднє управління організацією: вплив, здійснюваний через цей процес, напряму впливає на керовану організацію через прямий зв'язок, і результати впливу обертаються у вигляді оптимальних управлінських рішень та впливу за допомогою зворотного зв'язку.

При успішному управлінні фінансовою стійкістю необхідно передбачити можливі зміни, які можуть відбутися в системі управління після прийняття керуючого рішення або впливу. Критерії для оцінки цих змін можуть бути різними, такими як мінімізація вартості, собівартості, витрат, максимізація рентабельності або продуктивності праці і т.д.

Управління фінансовою стійкістю підприємства в повному обсязі має бути націлене на вирішення завдань, пов'язаних із виявленням відхилень від нормативних цілей підприємства. Оцінка всього комплексу індивідуальних та загальних цілей організації визначає важливість аналізу фінансової стійкості в контексті її розвитку.

При такому комплексному підході оцінка фінансової стійкості підприємства стає головним інструментом обґрунтування цілей розвитку, які спрямовані на забезпечення стабільного та тривалого функціонування підприємства, а також на підвищення ефективності його діяльності.

Фінансова діяльність організації включає постійні зміни та відхилення від установлених нормативно-правових вимог. Ці зміни можуть виникати через порушення фінансового планування, впровадження нових методів фінансової роботи та інші фактори. Швидка реакція на такі зміни, яка включає оперативний аналіз ситуації, є ключем до успішної діяльності підприємства [44].

Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності підприємства повинна бути комплексною та детальною, а не лише оцінкою його фінансових ресурсів. Вона також повинна враховувати результати фінансової діяльності підприємства і оцінювати їхню якість. У цьому контексті аналіз фінансової стійкості виконує функцію контролю.

Крім цього, аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства повинен використовуватися для виявлення потенційних резервів і розробки методів для їх мобілізації. Також він важливий для обґрунтування стратегічного розвитку підприємства. На більш широкому рівні, фінансова стійкість організації включає в себе розгляд можливих впливів на фінансові процеси з метою їх оптимізації.

Для поліпшення методів оцінки фінансової стійкості підприємства, необхідно переглянути тимчасові періоди, в яких ця стійкість визначається. Це допоможе враховувати динаміку фінансової стійкості, що залежить від фінансового стану підприємства та умов економічного розвитку країни. Оцінка фінансової стійкості підприємства повинна не лише вирішувати поточні завдання, але також визначати шляхи для мобілізації резервів та підвищення обґрунтованості довгострокових фінансових рішень. Це вимагає

визначення тенденцій і бажаних напрямків розвитку підприємства, що відповідають поставленим завданням та його можливостям.

Умови фінансової кризи роблять оцінку фінансової ефективності підприємства ключовим інструментом для досягнення стратегічних цілей та розвитку підприємства. Для успішної фінансової політики потрібно поєднувати такі фактори, як спрямування на потреби споживачів продукції та постійне підвищення антикризової стійкості організації.

При поєднанні цих умов можливі наступні показники оцінки фінансової стійкості організації (табл.3.5)

Таблиця 3.5

Можливі варіанти оцінки фінансового стану

№	Абсолютні показники фінансової стійкості організації	Відносні показники фінансової стійкості організації
1	Зростання	Не змінюються
2	Не змінюються	Зниження
3	Зростання	Зниження
4	Зростання	Зростання
5	Зниження	Зростання
6	Зниження	Зниження

*Джерело: [67]

На практиці використовуються два класи показників для попередньої оцінки фінансової стійкості організації: перший клас включає показники фінансової стійкості та ліквідності, а другий клас охоплює показники ділової активності організації та інтенсивності використання ресурсів. Проте ці показники не завжди здатні повністю відобразити фінансову стійкість організації.

Для більш повної оцінки фінансової стійкості організації також варто враховувати коефіцієнт забезпеченості власними коштами та коефіцієнт маневреності власних і оборотних коштів, а також показники, які

відображають співвідношення позикових і власних коштів. Іншими словами, використовуються дані, які належать до класу нормованих показників. Використання цих показників обумовлене тим, що їхнє зниження або збільшення нижче або вище нормативних значень може свідчити про погіршення фінансового стану організації.

Можливі наступні стани нормованих показників оцінки фінансової стійкості (табл. 3.6).

Отримані значення показників фінансової стійкості надають статичну оцінку стану підприємства, не враховуючи його динамічного розвитку в довгостроковому плані і взаємодії з іншими фінансовими даними та характеристиками організації, які можуть більш повно відобразити її розвиток. Таким чином, аналіз фінансової стійкості організації повинен перейти від простого опису фінансового стану організації до потужного та активного інструментарію обґрунтування її стратегії розвитку.

Ця методологія вимагає подальшого розвитку та вдосконалення з метою збільшення ефективності методів оцінки, які дозволяють проводити аналіз використання ресурсів. Важливо враховувати, що фінансова стійкість організації виражається через фінансові відносини та ресурси, і вона проявляється через збалансований комплекс фінансових факторів та зростання капіталу, що забезпечує раціональне використання матеріальних, технічних та людських ресурсів.

Таблиця 3.6

Можливі стани нормованих показників фінансової стійкості

Стан нормованих значень	Аналітична оцінка
Значення в межах діапазону нормативних значень, але у його границь	аналіз динаміки даних показників свідчить про рух у бік найбільш прийнятних значень: від границь до центра даного коридору. Фінансово-економічне положення організації оцінюється на відмінно

Значення перебувають у рекомендованих межах, а аналіз динаміки показує їхню стійкість	фінансово-економічний стан організації оцінюється на відмінно, при розташуванні значень в середині аналізованого коридору, і як хороше, якщо їх значення знаходяться в однієї із границь коридору
Значення перебувають у рекомендованих межах, але аналіз динаміки вказує на їхнє погіршення (рух йде від середини коридору до його кордонів)	фінансовий стан оцінюється як добрий
Значення перебувають за межами що рекомендуються, але при цьому спостерігається тенденція до їх покращання	тоді (в залежності від величини відхилень у порівнянні з нормативними значеннями і темпами їх зміни) фінансовий стан підприємства можна оцінити і як гарний і як задовільний
Значення перебувають поза коридору діапазону їх значень	вибір оцінок проводиться залежно від величини відхилень у порівнянні з нормативом (задовільно або незадовільно)
Значення показників перебувають за межами нормативних значень і погіршується	фінансовий стан підприємства незадовільний

*Джерело: [34]

Отже, фінансова стійкість повинна включати розрахунок відповідних показників, їх взаємозв'язки та аналіз процесу управління фінансовою стійкістю.

Удосконалення аналітичного компонента процесу оцінки фінансової стійкості підприємства повинно бути насамперед спрямоване на досягнення чітко визначеної управлінської мети. Окрім того, крім визначення пріоритетних напрямків розвитку організації, необхідно розробити конкретну стратегію та визначити перелік конкретних заходів.

При поліпшенні процесу оцінки фінансової стійкості підприємства необхідно враховувати, що будь-яка організація, яка піддається оцінці фінансової стійкості, може бути розглянута як цілісна система з різними взаємопов'язаними підсистемами. Системний підхід до поліпшення оцінки фінансової стійкості організації передбачає комплексний аналіз її діяльності з метою визначення остаточної мети та розробки конкретних заходів.

Оцінка фінансової стійкості організації має свої сутнісні особливості, які визначають основні напрямки розвитку досліджуваного об'єкта [53]:

1. Рівень фінансової стійкості підприємства. Визначення фактичного рівня фінансової стійкості організації є ключовим етапом процесу оцінки. Це оцінюється на основі фінансових показників та індикаторів, що вказують на здатність підприємства витримати фінансові труднощі та стрес-тести.

2. Якість і обґрунтованість розроблених стратегій підприємства. Оцінка фінансової стійкості також включає в себе аналіз стратегій, які використовуються для досягнення фінансової стійкості. Це передбачає оцінку якості і обґрунтованості стратегій, їхню відповідність цілям та умовам розвитку.

3. Методи і результативність стратегічного впливу на фінансову стійкість підприємства. Оцінка включає в себе аналіз методів, що використовуються для стратегічного управління фінансовою стійкістю, та їхню результативність. Це передбачає визначення, наскільки ефективно обрані стратегічні дії впливають на фінансову стійкість організації.

Ці особливості визначають критичні аспекти процесу оцінки фінансової стійкості та надають напрямок розвитку організації для забезпечення її фінансової стійкості.

Удосконалення механізму оцінки фінансової стійкості підприємства спрямоване на досягнення стратегічних цілей розвитку. Посилення вимог до результатів цієї оцінки підкреслює важливість централізації ресурсів для досягнення цих цілей. При цьому важливо зберегти баланс і не жертвувати оперативним аналізом.

Удосконалення аналізу фінансової стійкості через системний підхід вимагає систематизації етапів і процедур, що включені в процес оцінки. Цей підхід спрямований на збільшення ефективності процедур. Підхід системності

розглядає фінансову стійкість як незалежний об'єкт дослідження і враховує інтереси галузі та держави.

Отже, удосконалення оцінки фінансової стійкості підприємства вимагає інтеграції ресурсів, систематизації процедур і врахування інтересів галузі та держави для досягнення стратегічних цілей розвитку організації.

Висновки до розділу 3

1. За результатами факторного аналізу прибутку ТОВ "ВБК СТАНДАРТ" було встановлено, що найбільший вплив на зменшення чистого прибутку в динаміці має неефективна структура та асортимент продукції підприємства. Запропонована оптимізація товарного асортименту не передбачає зміну обсягу запасів та їх оборотності, оскільки збільшення запасів може обтяжити баланс, а зменшення запасів може призвести до втрати абсолютної фінансової стійкості, яка спостерігалась на підприємстві в 2022 році.

Отже, оптимізація товарного асортименту призведе до збільшення виручки від реалізації на 1490 тис. грн. Це в свою чергу призведе до збільшення прибутку підприємства, який є основним джерелом формування власних фінансових ресурсів. Таким чином, отриманий прибуток можна використовувати для створення власного капіталу підприємства, що збільшить фінансову незалежність і стійкість ТОВ "ВБК СТАНДАРТ".

2. Для забезпечення і підвищення платоспроможності підприємств необхідно виконання наступних умов: наявність та забезпечення ліквідності активів та задовільної структури балансу; збалансована структура джерел формування капіталу підприємства; ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю; раціональне та збалансоване управління

грошовими потоками; вибір та застосування ефективних форм розрахунків. Виходячи з отриманих результатів, вищезазначені умови забезпечення платоспроможності дозволять мінімізувати ризик погіршення рівня фінансової стійкості підприємств.

3. Оцінка фінансової стійкості підприємства займає важливе місце в управлінському циклі, а також є невід'ємним елементом фінансового менеджменту. Існує кілька методик аналізу фінансової стійкості організації. Домінуючими аспектами оцінки фінансової стійкості є як абсолютні показники - прибуток, обсяг власного капіталу й інші, так і відносні значення - рентабельність капіталу, активів тощо. Але необхідно враховувати, що зростання показників платоспроможності, рентабельності і ліквідності не завжди відображає реальне підвищення фінансової стійкості і може супроводжуватися високим відсотком ризику. Оцінюючи фінансову стійкість підприємства, необхідно враховувати розмір і структуру його капіталу та розраховувати вартість чистих активів відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Для того, щоб отримати найбільш реалістичні результати аналізу фінансової стійкості, слід використовувати ряд аналітичних методів.

На практиці для оцінки фінансової стійкості організації використовують два класи показників :показники фінансової стійкості та ліквідності, а також показники ділової активності організації та інтенсивності використання ресурсів. Однак ці показники не дають повного уявлення про фінансову стійкість організації. Окрім використання вищезазначених показників, доцільно розглянути показники, що характеризують співвідношення власного капіталу, співвідношення між власним капіталом та мобільністю оборотного капіталу, співвідношення між позиковими та власними коштами. Іншими словами, до аналізу фінансової стійкості підприємств слід застосовувати комплексний системний підхід.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження зроблено наступні висновки:

1. Фінансова стійкість - це здатність суб'єкта господарювання функціонувати, розвиватися та підтримувати рівновагу між активами і пасивами в мінливому зовнішньому та внутрішньому середовищі, забезпечуючи постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах прийнятних рівнів ризику. Фінансова стійкість суб'єкта господарювання формується під впливом низки факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Основною умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є формування достатнього обсягу грошових коштів для виконання в повному обсязі зобов'язань перед бюджетом, працівниками, кредиторами та постачальниками.

2. Фінансова стійкість тісно пов'язана з платоспроможністю. Необхідною умовою забезпечення платоспроможності являється наявність та забезпечення ліквідності активів підприємства. Залежно від виду ліквідних активів, які підприємство використовує для обслуговування своїх зобов'язань, розрізняють три рівні платоспроможності: 1) грошову платоспроможність, що характеризується коефіцієнтом абсолютної платоспроможності, який визначає негайну платоспроможність; 2) розрахункову платоспроможність або проміжну платоспроможність, яка визначає потенційну платоспроможність підприємства в майбутньому з урахуванням коштів, що надійдуть від боржника; 3) майнову платоспроможність або загальну платоспроможність, яка визначає потенційну платоспроможність підприємства в майбутньому з урахуванням отриманих від боржника; 4) майнової платоспроможності або

коефіцієнт загальної платоспроможності, який відображає відношення загальної суми поточних активів до суми поточних зобов'язань.

3. Управління фінансовою стійкістю підприємства – це система принципів та методів розроблення і реалізації управлінських рішень, щодо забезпечення постійного зростання прибутку, збереженням платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги. Головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Механізм управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на фактори, що впливають на загальний результат діяльності суб'єкта.

4. В результаті аналізу діяльності підприємств спеціалізованої оптової торгівлі у період 2017-2022 рр. було виділено наступні характеристики щодо обсягу та структури оборотного капіталу українських спеціалізованих оптових підприємств: забезпечення формування основної частини активів підприємства у вигляді оборотного капіталу; перетікання оборотного капіталу з матеріальної у нематеріальну сферу; збільшення обсягу дебіторської заборгованості; формування обмеженого обсягу ліквідних елементів оборотного капіталу у стабільних умовах функціонування; використання товарних кредитів та короткострокових банківських кредитів як основного джерела формування оборотного капіталу підприємств галузі; зниження економічної активності підприємств; погіршення фінансової незалежності підприємств при формуванні структури джерел фінансування оборотного капіталу; високий вплив зовнішніх умов функціонування на стану та структуру оборотного капіталу.

5. Аналіз ліквідності балансу ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” показав, що операційна діяльність підприємства в достатній мірі забезпечена власними оборотними коштами. Розмір чистого оборотного капіталу на ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” є достатнім протягом всього періоду, що розглядається, і свідчить про високу ступінь фінансової стійкості підприємства. Позитивна динаміка власного оборотного капіталу підприємства також свідчить про його фінансову стійкість та можливість розраховуватись по своїм зобов’язанням за рахунок власних коштів. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості показав, що співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості раціональне. Дебіторська заборгованість перевищує кредиторську за весь аналізований період. Негативної оцінки заслуговує лише факт постійного зменшення цього співвідношення.

Оцінюючи в цілому ліквідність та платоспроможність ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” за 2018-2022 рр, можна визначити, що воно є абсолютно ліквідним та платоспроможним, про що свідчать вище розраховані та проаналізовані дані. Але спостерігається спадна динаміка всіх досліджуваних показників, що говорить про погіршення його ліквідності та платоспроможності на кінець року. Проте дане погіршення не є критичним і дає можливість їх покращити в майбутньому звітному періоді. А власний оборотний капітал навпаки збільшився, що є позитивною тенденцією для досліджуваного підприємства.

6. Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ “ВБК СТАНДАРТ” показав, що вони знаходяться на високому рівні. На основі цього зроблено висновок про фінансову стійкість підприємства та незалежність його від зовнішніх кредиторів та інвесторів. Показник автономії протягом всього періоду є більшим за 0,9. Тобто, у загальній структурі капіталу підприємства власна його частина складає більше 90%. Розрахунки співвідношення окремих запасів та джерел їх фінансування дали можливість зробити висновок про те,

що підприємство має абсолютний тип фінансової стійкості, що свідчить про високу ступінь фінансової незалежності підприємства.

7. Здійснивши факторний аналіз прибутку ТОВ «ВБК СТАНДАРТ», було виявлено, що на зменшення чистого прибутку в динаміці найбільший вплив має неефективна структура та асортимент продукції підприємства. Запропонована оптимізація товарного асортименту відбувається без зміни обсягу запасів та їх оборотності, адже збільшення запасів може обтяжити баланс, а зменшення запасів може спричинити втрату абсолютної фінансової стійкості, яка спостерігалася на ТОВ «ВБК СТАНДАРТ» у 2022 році. Таким чином, оптимізувавши товарний асортимент, виручка від реалізації збільшиться на 1490 тис. грн., що в свою чергу вплине на збільшення прибутку підприємства, який є основним джерелом формування власних фінансових ресурсів. Отже, отриманий прибуток можна спрямувати на формування власного капіталу підприємства, що збільшить фінансову незалежність і стійкість ТОВ «ВБК СТАНДАРТ».

8. Для забезпечення і підвищення платоспроможності підприємств необхідно дотримуватись таких умов: наявність та забезпечення ліквідності активів та задовільної структури балансу; збалансована структура джерел формування капіталу підприємства; ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю; раціональне та збалансоване управління грошовими потоками; вибір та застосування ефективних форм розрахунків. Виходячи з отриманих результатів, вищезазначені умови забезпечення платоспроможності дозволять мінімізувати ризик погіршення рівня фінансової стійкості підприємства.

9. Оцінка фінансової стійкості організації є важливою частиною управлінського циклу та невід'ємною частиною фінансового менеджменту. Існує кілька способів аналізу фінансової стійкості організації. В оцінці фінансової стійкості домінують як абсолютні показники, такі як

прибуток і власний капітал, так і відносні показники, такі як рентабельність капіталу та активів. Однак слід зазначити, що зростання цих показників не обов'язково відображає суттєве підвищення фінансової стійкості і може супроводжуватися високою часткою ризику. Для отримання найбільш реалістичних результатів аналізу фінансової стійкості слід використовувати низку аналітичних методів. Крім використання показників фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності та інтенсивності використання ресурсів, доцільно враховувати показники достатності капіталу, достатності власних коштів, маневреності оборотного капіталу та співвідношення позикових і власних коштів. Іншими словами, до аналізу фінансової стійкості підприємств слід застосовувати комплексний системний підхід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова І.М. Методи та фактори управління фінансової стійкістю підприємств. *Актуальні проблеми економіки : науковий економічний журнал ВНЗ "Нац. акад. управління"*. Київ, 2021. № 12 (174). С. 146-150.
2. Американський реформатор розповів, як перетворити Україну на заможну країну. URL: <http://nv.ua/ukr/publications/amerikanskij-reformator-rozproviv-jak-peretvoriti-ukrajinu-na-protsvitajuchu-krajinu-71425.html> (дата звернення: 14.09.2023)
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчально-методичний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 328 с.
4. Бандурка О.М., Коробов М.Я. Фінансова діяльність підприємства: підручник. К.: Либідь, 2020. 312 с.
5. Баранник Л. Б. Фактори фінансового забезпечення стійкого розвитку підприємств: податковий аспект. *Наукові записки Національного*

університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. Острог : Вид-во НУ«ОА», грудень 2022. № 3(31). С. 86-91.

6. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств. *Фінанси України*. 2021. № 4. — С. 102-113.

7. Блакита Г.В. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2012. № 3 (69). С. 23–30.

8. Бланк И.А. Управление прибылью : учебное пособие. К.: «Ника-Центр», 2020. 492 с.

9. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебное пособие. К.: Ника-Центр Эльга, 2020. 528 с.

10. Борецька Н.П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід : науково-практичний журнал*. Київ, 2020. № 20 С. 63-66.

11. Бугай О.А. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка. *Галицький економічний вісник*. 2012. №3. С.145-150.

12. Бурбело Н.О. Особливості оцінки антикризової стійкості підприємства. *Економіка. Менеджмент. Бізнес : збірник наукових праць* . Держ. ун-т телекомунікацій. Київ, 2022. № 3 (17). С. 100-106.

13. Василенко Ю.М. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її забезпечення. *Економіка. Фінанси. Право : проблемні питання, коментарі та поради : щомісячний інформаційно-аналітичний журнал*. Аудиторська фірма "Аналітик" ; Акад. муніципального управління. Київ, 2016. № 1. С. 21-25.

14. . Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств К. : Кондор, 2004. 180с.

15. Гайдар С. М. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі. *Торгівля і ринок : зб. наук. праць*. 2009. №27. С. 443-449.

16. Галасюк В. В. Об определении понятия «платежеспособность» в контексте концепции CCF . *Фондовый рынок*. 2003. № 13. С. 26-33.
17. Городня Т. А., Кузик Т.А. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Вип. 23.16. С. 191-196.
18. Гринкевич С.С., Михалевич М.А. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Випуск 18.5. С. 112-115.
19. Дахновська І.О., Тофан А.Л. Методичний підхід до оцінки фінансового стану суб'єктів малого підприємництва. *Вісник ДонНУ. Серія В. Економіка і право*. 2016. № 1. С.10–15.
20. Дідик Л.М. Рейтингова оцінка підприємств. *Фінанси України*. №5. – 2019. С.22-30.
21. Донченко Т.В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 10. С.23—27.
22. Дробишева, О. О. Оцінка платоспроможності підприємства в системі антикризового управління. *Економіка и управление*. Симферополь : РИО НАПКС, 2013. № 4. С. 129–133.
23. Друри К. Производственный и управленческий учет. М.: ЮНИТИ, 2010. –476 с.
24. Еволюція прибуткового оподаткування юридичних осіб за часів незалежності України. URL: <http://www.finalearn.com/lifers-777-1.html>. (дата звернення: 12.09.2023)
25. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 9. С. 116-120.

26. Журавльова Ю.Ю. Класифікація зовнішніх факторів впливу на платоспроможність підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2005. № 4. С. 60–67.
27. Замкевич Б.М. Оцінювання і прогноз фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки : науковий економічний журнал ВНЗ "Нац. акад. управління"*. Київ, 2018. № 6 (180). С. 127-130.
28. Зубок М.І., Крегул Ю.І. Правове регулювання безпеки підприємницької діяльності. Навчальний посібник. К.: КНТЕУ, 2019. с. 216.
29. Іванов В. Концептуальні засади забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка*. 2020. №7 (100). С.4-8.
30. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: МАУП, 2005. 152 с.
31. Іонін Є. Є. Розв'язання питань методологічного обґрунтування понять «платоспроможність» і «ліквідність». *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 8. С.30-42.
32. Карлова Г.І. Загальні принципи ризик-менеджменту в системі управління підприємством. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2019. №1. С. 146-149.
33. Картава Ю. О. Управління ліквідністю підприємств. URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/handle/123456789/3604> (дата звернення: 08.10.2023)
34. Кіндзерський Ю. В. Промисловість України: стратегія і політика структурно-технологічної модернізації : монографія; Інститут економіки та прогнозування НАН України. К. , 2017. 536 с.
35. Кизим М.О. Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія. Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2003. 144 с.
36. Коваленко Л. О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. 4-ге вид.. К.: Знання, 2012. 487 с.

37. Ковальов М.Л. Платоспроможність в системі оцінки фінансової стійкості підприємства. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>.(дата звернення: 18.10.2023)
38. Косова Т.Д. Сіменко І.В. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К., Центр учбової літератури, 2017. 440 с.
39. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент: підручник. К.: ЦУЛ, 2012. – 520 с.
40. Кривдюк А.В., Яцишина С.Є. Дослідження економічної категорії платоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 15. С. 185–190.
41. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2020. 128 с.
42. Любушин Н.П., Бабичева Н.Э., Галушкіна А.И., Козлова Л.В. Анализ методов и моделей оценки финансовой устойчивости организаций. *Экономический анализ: теория и практика*. 2010. №1 (166). С. 3-11.
43. Магістрант М.В. Проблеми платоспроможності підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. №2. С.118-221.
44. Мазаракі А.А. Ушкова Н.М., Лігоненко Л.О. Економіка торговельного підприємства: навчальний посібник. К.: Хрещатик, 2019. 364 с.
45. Макарчук І. М. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємств. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2012_17_2/Makarчук.pdf. (дата звернення: 13.10.2023)
46. Масленніков Є. І. Хашимі Р.Е. Фінансова стійкість як науково-практична проблема функціонування промислового підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2020. Т. 1, вип. 2. С. 83-90.

47. Матейко С. В. Класифікація факторів впливу на фінансово-економічний стан підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2004. № 3. С. 133-137.

48. Мельник В. І. Основні аспекти використання сучасної концепції стратегічного управління фінансовою діяльністю підприємства. *Економіка розвитку*. 2019. №3 (31). С.104-106.

49. Мізюк Б. М. Стратегічне управління. Львів : Магнолія плюс, 2006. 392 с.

50. Міжнародні комерційні угоди та розрахунки: нормативно-правове регламентування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової; М-во освіти і науки України. К.: Центр учбової літератури, 2010. 648 с.

51. Мних Є. В. Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 536 с.

52. Муза И.М. Проблеми розвитку фінансової стійкості підприємства в сучасній економіці. URL: <http://www.rusnauka.com>. (дата зверення: 15.10.2023)

53. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний етап та напрямки розвитку. К.: КНЕУ, 2012. 227 с.

54. Негашев Е.В., Шеремет А.Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций. М.: Финансы и статистика, 2013. 134 с.

55. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2020. № 6. С. 419-426. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ape_2020_6_52.pdf (дата зверення: 22.10.2023)

56. Омельченко Л. С., Лактионова О. Е., Шурденко И. В. Необходимость реформирования налоговой системы Украины в современных условиях. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. - Сер. :

Економічні науки. 2020. Вип. 20. URL: <http://eir.pstu.edu/handle/123456789/4241/.pdf>. (дата звернення: 22.10.2023)

57. Орехова К. В. Челомбитько Ю. М. Роль та місце ліквідності та платоспроможності підприємства в сучасному економічному середовищі. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/fkd/2012_1/part2/44.PDF. (дата звернення: 03.11.2018)

58. Осадча В. В. Методи управління ліквідністю промислових підприємств. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/allvntu/2018/inmen/txt/osadcha.pdf>. (дата звернення: 21.10.2018)

59. Оспіщев В.І., Нагорна І.В. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць.* / редкол.: О.І. Черевко (відпов. ред.) та ін. Харків : Вид-во Харків. ДУ харчування та торгівлі. 2009. Вип. 2(10). 694. С. 218-223.

60. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 16.10.2023)

61. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу URL : <http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення: 16.10.2023)

62. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. *Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України.* 2019. №7. С.276—279.

63. Полещук І.Ф. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства. URL: <http://intkonf.org>. (дата звернення: 25.10.2023)

64. Примак Т. Економіка підприємств. Навчальний посібник. К.:Знання, 2020. - 178с.

65. Рибченко М. Ф. Оптимізація системи безготівкових розрахунків. *Фінанси України.* 2018. № 13 (86). С. 58-64.

66. Рудницька О.М., Біленська Я.Р. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств/ URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2009_649/19.pdf (дата звернення: 6.11.2023)

67. Русіна Ю.О.? Гурець В.В. Управління фінансовою стійкістю підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць*. Н.-д. екон. ін-т М-ва екон. розвитку і торгівлі України. Київ, 2021. № 12 (175). С. 103-107.

68. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 2-ге видан., випр. і доп. К., Знання, 2017. — 662 с.

69. Сидоренко В. Мельник Г. Контроль ділової активності за ключовими показниками ефективності. *Економіка та держава: Міжнар. наук.практ. журнал*. К.: РПВПС НАНУ, 2018. № 10. С. 74—75.

70. Солодухин Д. Н. Финансовая стратегия восстановления платежеспособности предприятия. *Финансы*. 2008. № 4. С. 65-67.

71. Солотва В. Сутність платоспроможності підприємства. *Фінанси України*. 2018. №1. С. 116-120

72. Статистична інформація ТОВ “ВБК СТАНДАРТ”.

73. Стратегія розвитку України 2024. URL : <http://reforms.in.ua/2024/> (дата звернення: 16.10.2023)

74. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2019. — 544 с.

75. Ткаченко І.П., Чувачалов О.А. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=988> (дата звернення: 12.10.2023)

76. Тринька Л.Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник. К.: Алерта, 2020. — 768с.

77. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: Знання, 2018. 816 с.
78. Тютюнник Ю.М. Механізми факторного аналізу показників фінансового стану галузей економіки. *Актуальні проблеми економіки : науковий економічний журнал ВНЗ "Нац. акад. управління"*. Київ, 2020. № 5 (179). С. 421-429.
79. Федірко В. М. Проблеми оцінки фінансової стійкості та ліквідності використання коштів. URL: http://lib.uabs.edu.ua/library/Zbirnik/Z_T_10_2004.pdf. (дата звернення: 26.10.2023)
80. Фещенко О.П. Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахуванням нових норм фінансової звітності. *Бізнес інформ* №2,2021 URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-2_0-pages-229_236.pdf (дата звернення: 19.10.2023)
81. Фінанси для фінансистів: підручник. / за заг. ред. Т. А. Говорушко. К. : «Центр учбової літератури», 2019. 612 с.
82. Фінанси підприємств / за заг. ред. А. М. Поддєрьогіна. 7-ме вид. К.: КНЕУ, 2008. 552 с.
83. Фінансовий менеджмент: навч.-метод, посіб. / Г.Г. Кірейцев та ін. - Ж.:ЖІТІ, 2016. — 432с.
84. Фінансовий менеджмент : підручник / за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія 2006», 2020. 344с.
85. Хоменко Т. Ю. Система показників оцінки платоспроможності підприємств. *Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених*. 2019. Вип. 7. С56-64

86. Челомбитько Ю.В. Роль та місце ліквідності та платоспроможності підприємства в сучасному економічному середовищі. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. №35. С.451-458.

87. Чимшит С. І. Методичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства. *Економічний простір*. 2020. № 89. С. 216-227. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecpros_2020_89_23.pdf. (дата звернення: 19.10.2023)

88. Шеремет А.Д. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия : учебник/ 2-е изд., доп. — М. : ИНФРА-М, 2016. 374 с.

89. Якобець Х. Г. Вплив різних форм безготівкових розрахунків на фінансовий стан підприємства. URL: <http://intkonf.org/yakobets-hg-vpliv-riznih-form-bezgotivkovih-rozrahunkiv-na-finansoviy-stand-pidpriemstva/> (дата звернення: 13.10.2023)

ДОДАТКИ

Додаток А
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	11763	11692
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2012	0	0
Премії, передані у перестраховання	2018	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2019	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2020	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	11236	8736
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	527	2956
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1315	46
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Адміністративні витрати	2130	700	987
Витрати на збут	2150	130	390
Інші операційні витрати	2180	1270	450
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	1175
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	261	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	178	-191
Інші доходи	2240	905	
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	806
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	186
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	822	620
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	822	620
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	9066	8808
Витрати на оплату праці	2505	3265	2710
Відрахування на соціальні заходи	2510	1188	806
Амортизація	2515	857	948

Інші операційні витрати	2520	923	505
Разом	2550	15899	13777

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток Б

Звіт про фінансові результати за 2022 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12195	11763
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2012	0	0
Премії, передані у перестраховання	2018	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2019	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2020	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	11717	11236
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	478	527
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0

Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1792	1315
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	800	700
Витрати на збут	2150	11	68
Інші операційні витрати	2180	1576	1270
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	63	65
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	180	261
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	42	178
Інші доходи	2240	1317	905
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	0	0
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1179	822
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1179	822
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Матеріальні затрати	2500	9066	8808
Витрати на оплату праці	2505	3265	2710
Відрахування на соціальні заходи	2510	1188	806
Амортизація	2515	857	948
Інші операційні витрати	2520	923	505
Разом	2550	15899	13777
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0	0
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0	0
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Додаток В
Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	0
накопичена амортизація	1002	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	10427	10564
первісна вартість	1011	25056	25360
знос	1012	14633	14796
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	11	11
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0

Інші необоротні активи	1090	1	1
Усього за розділом I	1095	10439	10576
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	0	0
Виробничі запаси	1101	9057	8957
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1862	1985
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	305	298
з бюджетом	1135	18	20,4
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	0	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	7	6,6
Гроші та їх еквіваленти	1165	1098	1147
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	12348	12414
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	21454	22288

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	19649	19649
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2343	2453
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	21992	22102
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	75	75
Довгострокові забезпечення	1520		
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0

Цільове фінансування	1525	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань;	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат;	1532	0	0
резерв незароблених премій;	1533	0	0
інші страхові резерви;	1534	0	0
Усього за розділом II	1595	75	75
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	589	616
за товари, роботи, послуги	1615	0	0
за розрахунками з бюджетом	1620	0	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0
за розрахунками з оплати праці	1630	105	138
за одержаними авансами	1635	25	30
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	0	29
Усього за розділом III	1695	719	813
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	21454	22288

Додаток Г
Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31.12.2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	0	0
первісна вартість	1001	0	0
накопичена амортизація	1002	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	10072	10427
первісна вартість	1011	24755	25056
знос	1012	14468	14629
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	10	11
інші фінансові інвестиції	1035	0	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0

Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	1	1
Усього за розділом I	1095	10083	10439
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	0	0
Виробничі запаси	1101	9158	9057
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1929	1862
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	305	305
з бюджетом	1135	18	18
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7	7
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1151	1098
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	12569	12347
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	22786	21454

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	19649	19649
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2238	2343
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	21887	21992
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	0	0

Довгострокові забезпечення	1520	75	75
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань;	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат;	1532	0	0
резерв незароблених премій;	1533	0	0
інші страхові резерви;	1534	0	0
Усього за розділом II	1595	75	75
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	563	589
за товари, роботи, послуги	1615	0	0
за розрахунками з бюджетом	1620	0	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
за розрахунками зі страхування	1625	0	0
за розрахунками з оплати праці	1630	102	105
за одержаними авансами	1635	25	25
за розрахунками з учасниками із внутрішніх розрахунків	1640	0	0
за страховою діяльністю	1645	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	0	0
Усього за розділом III	1695	690	719
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	22786	21454